

Vesela VP

TOCEN ODCOVOR

Nekaterim vojakom se kar malo zdi, da bi pozdravljali tudi — desetarje. Zato je vodnik Pero pri uru običih vojnih predpisov posvetil tej temi posebno pozornost in je svojemu vodu na dolgo in široko razlagal, kaj so dolžni napraviti, kadar srečajo kakega desetarja. Kar nenkrat opazi, da je Mustafa v zadnji klopi zadremal.

»Mustafa, kaj si dožan svojemu desetarju?« zagrimi z jezničnim glasom.

»Petsto dinarjev, toda saj mu jih bom vrnil, kakor hitro dobim od doma ček!« dahne prbujeni fant.

VZGLED

Z Milošem imajo starešine velike križe in težave. Poskušajo zlepia in zgrda, a venomer ga kaj polomi.

Kapetan ga na enem od številnih »prijateljskih prepricevanj« sprašuje:

»Ali imaš brata?«

»Imam.«

»Lepo. Pa mi čisto odkrito srčno povej, ali tudi on piye?«

»Ne!«

»No, vidiš! Ali kadi?«

»Ne!«

»Lepo! Ali lazi za ženskami?«

»Ne!«

»In tebe ni sram, ker si čisto drugačen od svojega sijajnega brata?« zagrimi kapetan in se pristavi: »Koliko je pa star?«

»Ko sem odhajal v vojsko, je imel ravno šest mesecev!«

Na Bledu le 300 gostov

Perma

Stevilka 5

Kranj
6. februarja 1965

Bled, največje alpsko letovišče, bi naj bilo pred nekaj dnevi tudi središče velike mednarodne prireditve — evropskega prvenstva v kegljanju na ledu. Toda muhasta zima se je zopet poigrala in ni dopustila, da bi po ledeni ploskvi drseli »čoki« iz raznih držav Evrope. Kljub temu pa je bilo na Bledu v tem času precej gostov, kajti vsi nastopajoči (147), spremiševalci in sorodniki so stanovali na Bledu. Toda v četrtek, 4. februarja, ko so se odprla tudi že šolska vrata, je ostalo na Bledu le še okoli 300 gostov. Med tuječ je največ Holandcev in Nemcev. Poleg lepot, ki jih nudi Bled — lepo naravno drsalisče na jezeru, urejena smučišča, novi vlečnici na Viševnici pri Gorjah in smučarska šola — so poskrbeli tudi za razvedribo ob večerih. Ples in gostovanja raznih zabavnih skupin krajsajo dolge zimske večere gostom in domačinom Bleda.

»Kitajski konj« eden izmed najlepših del v Lascauxu

(Nadaljevanje)

Predzgodovinski umetniki so v svoji težnji za napredkom odkrili tisti duhovni ideal, ki so ga tako dolgo iskali. Nobena današnja modrost se ne more meriti z njim in dati več.

September 1960. Čuvar jame v Lascauxu — Saradet razkazuje duhovniku Breuilu svoje »področje«. Pripoveduje o zeleni točki... majhni, bledi, komaj zaznavni na posebni vrsti apnenca, ki mu znanstveniki pravijo islandski dvolomec. »Resno sem se začel ukvarjati s tem čudnim pojavom. Z ženo sva napravila barvni posnetek, Kodaka (ki je v času drame dal znanstvenikom na razpolago vse svoje laboratorije) pa sem prosil, naj skrbno bedi nad razvojem te nenevadne bolezni. Za nekaj časa sem opustil sleheno raziskovanje. Potem sem začel znova. Točka pa je postajala vse večja in zelena barva vedno močnejša. Blizu samoroga sem našel še eno. Ogledoval sem stene. Kaj se vendar pripravlja? Vsepovsod samo zeleno. Morda sanjam. Se mi je zmešalo? Poklical sem zdravnika Pochona in Bauera.«

Novica, da sta osebi, ki so ju poklicali k zglavlju bolnega Lascauxa, zdravnika, vznemiri široke množice.

Pochon raziskuje okolje, Bauer steno in slikarje. Pričneta čisto od začetka. Nepoznano zemljišče in splošen dvom botrujeta bolezni: skoraj nemogoče je, da bi samotna jama, stara trideset tisoč let, vzdržala hrup in razposanost sto dvajset tisoč obiskovalcev letno! Pochon odkriva. Dokaže nenavadno okužitev zraka v jami in pristnost zapletenega kompleksa mikrobov, iz katerega izolira najnevarnejše elemente. Pochon čuti nesrečo. S svojimi ugotovitvami postavi temelj prihodnjim biološkim raziskavam.

Toda kaj je z resničnimi peggami? Jih je mogoče najti in izmeriti že takrat, ko jih človeško oko še ne more zaznati? Za tako delo človeštvo še ne pozna načina.

Toda Bauer ve, da je tudi iz te slepe ulice moč najti izhod. Zato išče... Da bi premagal to majhno neskončnost, namesti zapletene optične in elektronske naprave ter pripravi nov postopek kvantitativnega merjenja, ki temelji na sestavi barv. Tako odkrije, doslej nepoznane barvne skupine: ...3, ...8, ...in potem 16. Nove so, zaznamovane, oštevilčene. V službi človeka. Torej nevarnost obstaja: še nedoločena, vendar prikrito prisotna v majhnih skalnih razpokah. Jama še ni težak bolnik, čeprav že nosi z vso močjo kljice bolezenskega razvoja v sebi.

Profesorja Lefebvre in Laporte odkrijeta skrivnostno plast: zeleno algo, katere debela membrana bo kmalu pokazala silovito odpornost.

deset okuženih kolonij..., potem sto..., sedem sto. Kromografske analize jih odkrivajo, zasledujejo. Počasi. Drugo za drugo. Milimeter za milimetrom. Uvrščajo jih v jakostno lestvico. Bauer, ki mu pomagata Mme Saradet in strojnik Dupuis z neutrudljivo vdanostjo, napravi velik oštevilčen načrt jame. Pravi »strateški zemljovid«, ki sledi vsakemu premiku sovražnika. Vse bolj in bolj pester postaja. Zlovesči rdeči, črni in zeleni znaki ga vznemirjajo. Pochon, Lefebvre, Laporte in Schoëller skrbno bedijo nad njim.

Pege, ki so bile še pred kratkim samo komaj opazne točkice, postajajo vedno večje. Zelenilo se širi, se na belem apnencu razdeli v črte, približuje se slikarijam, uničuje njihove obrise, prodira vanje, prekriva čudovito topilino okra. Dvajset odstotkov fresk je okuženih. Samorog, rdeča krava — ta dva sta najbolj prizadeta. Mikroskop pokaže brezumno razmnoževanje celic.

Znanstveniki, sklonjeni nad svojimi instrumenti, priprjeni k stenam težko obolele jame, raziskujejo, iščejo nit razmnoževanja... V njihovih laboratorijskih nikoli ne odmevajo koraki enega samega človeka. In vse to delo na robu vojne... Potrebeni bi bili meseci — imajo pa samo še nekaj tednov. Bolezen kamnitih sten je gibka in silovito protislovna. Celo nepojmljiva je. Toliko bioloških in fizično-kemičnih činteljev vrši svoje razdiralno delo v nedrh še živega sveta pod navidezno ravnodušnostjo in brezčutnostjo tisoč let. Čeprav se znanstveniki borijo z neznanim sovražnikom in so oboroženi z lastno nemokojo, znajo logično misliti. Hladna, neizprosna logika. Dan za dnevom krajejo jami skravnosti. Jami, ki jo je težko prizadela zla usoda: sprejmejo, potem spet odvijejo in potem si znova ustvarijo neko skelepanje in dokazovanje, ki je sedaj na strani znanega in drugič spet neznanega. Prav to slednje pa počasi uničuje skravnost zelenega razmnoževanja: alge, ki se gibljejo po točno določenih črtah v prostoru, se hitro spoprijateljijo z rdečimi barvami na stenah (železovi oksidi). Crne (manganovi oksidi) pa jih bliskovito zavrnejo. V njih je torej smrtni udarec za alge (formol) in za njihov način prilaganja. Za zdravljenje je potrebna mešanica antibiotikov, ki bi jo na nek način vbrizgali »bolniku«. Protinapad je »skoraj« pripravljen... Vsa znanstvena ekipa mrzlično dela: biologa Grassé in Moyse, hidromineraloga Schoëllerja, Vandela ter Andrieux, kemika Magat in Petit, predzgodovinarja Leroi-Gourhan ter specialistka za slikarije — Mme Hours. Podatki se stekajo, povztek najvažnejših je gotov.

Plamen se podvoji. Vedno močnejši je in vedno bolj uničuoč. Kjer je bila plast alg prej debela en milimeter, je sedaj tri... pet... sedem centimetrov. Jama gleda smrti v obliče. Takoj jo je treba zapreti. To je tisto, kar je najbolj pretreslo svet. Lascaux ne pusti več vase. Lascaux zapira vrata. Pet sto popotnikov, znanstvenikov in njenih občudovalcev se je vsak dan vrstilo pod njenimi oboki. Oči teh zaprpašenih in omamljenih bitij so ljubkovalle tople podobe na kamnitih stenah. Lascaux je postal zvezda, ki je prinašala Franciji dvajset milijonov frankov izkuščka letno. Danes pa je samo še velik bolnik, ki bo Francijo veljal desetine milijonov. Morda že v zadnjih vzdihljajih...

Vsi, ki negujejo in zdravijo jamo, stoe pred težko rešljivo nalogo: delati je treba kolikor moč hitro in z največjo energijo, pri tem pa ne smejo zagrešiti nič, kar bi lahko pokvarilo edinstveno lepoto.

»Udarna ekipa« ima prednost pri slehernem delu. Soglasno sprejmejo tvegan načrt zdravljenja, ki je plod zadnjih barvastih in bioloških merjenj, ki so pokazala neškodljivost zdravniškega posega. Da bi dokazala to trditev, delata Bauer in Laporte po šestnajst ur dnevno v strašnih fizičnih pogojih, v sterilni delovni obleki in pod dihalno masko. Sama sta v tihu, zatohli noči. Laportova maska pušča. Zastrupitev z antibiotiki in formolom. Nenaden vdor ogljikovega monoksida paralizira Bauerjeve noge. Z veliko težavo se spusti po lestvi na tla.

(Konec prihodnjih)

Tonči Jalen

Altami rina dvojnica rešena

„(prelepa) GORENJSKA“ danes in včeraj

Ljubljana, 2. februarja — V Sloveniji se je včeraj pripetilo 7 prometnih nesreč. Šest ljudi je bilo ranjenih, eden od teh huje. V Ljubljanski bolnišnici je v nedeljo zvečer umrl pešec Franc Vidmar (76), ki ga je podrl osebni avtomobil. Pešec je šel čez cesto, ne da bi pogledal, če ima prosto pot...

(DELO, 3. februarja 1965)

Ta del poročila je čisto slučajno vzet iz ene izmed zadnjih številk Dela, iz tako imenovane »črne rubrike«, ki je razen malih oglasov in pisem bralcev menda najbolj brana.

Iz dneva v dan ljudje umirajo na naših cestah. Vsak dan jih je več, ki se ubijejo ali ponesrečijo pod kolesi avtomobila ali za krmilom. Naše ceste postajajo množični grob, najbolj nevaren kraj.

Cudno, da se kljub številnim poročilom v našem dnevnom časopisu in kljub temu, da smo pogosto očividci nesreč, ne zavedamo, kako nevarno je na cestah. Ne pomislimo, da se s smrtno lahko srečamo na vsakem koraku, na vsakem metru cestišča. Ko sem šel včasih v hribe ali ko sem se po vrvi spuščal v brezna, me je mama doma opozarjala, naj bom previden, kajti zelo nevarno je to, lahko se pretrega vrv ali se odkruši skala, pa... Zdaj, ko grem vsak dan na cesto, ko sem včasih po ves dan na cestah, kjer ljudje umirajo, zdaj me ne opozarja, da je to nevarno. Tudi sama ne pomisli, da je zanjo lahko bolj nevarno prečkanje ceste, kot pa, na primer, dvajsetminutna vožnja z letalom nad blejskim jezerom, ki se jo je lani tako bala.

Ne vem, zakaj tako radi beremo poročila o nesrečah, kó pa to tako malo vpliva na nas. Ni nas strah, pa čeprav preberemo na črni karti v »Nedeljskem dnevniku«, da je bilo v preteklem tednu na cestah v Sloveniji recimo deset smrtnih nesreč. Kot da bi bila taka smrt preveč vsakdanja, preveč blizu nas, ta nevarnost preveč del nas, neizogibna posledica današnje ravni našega standarda in razvoja motorizacije! Zaradi obilice dreves ne vidimo volka, ki preži na nas.

LJUDJE UMIRAJO NA CESTAH

83.000 registriranih motornih vozil

V Sloveniji lahko govorimo o motoriziranem cestnem prometu šele po drugi svetovni vojni. Pred to vojno, v letu 1936, je bilo v Sloveniji registriranih le 3.813 motornih vozil. Prva leta po osvoboditvi se število registriranih motornih vozil v naši republiki ni bistveno spremenilo. Nekoliko večje povečanje zasledimo šele leta 1952. Hitro pa je začelo naraščati število registriranih motornih vozil od leta 1956 dalje. Medtem ko se je v letih od 1946 do 1956 število vozil komaj podvojilo, je bilo to število leta 1963 več kot petkrat večje kot v letu 1956 in več kot desetkrat večje kot v letu 1946. V ilustracijo navedimo nekaj številčnih podatkov: v letu 1946 je bilo registriranih v Sloveniji 7.364 motornih vozil, 1956. leta 15.230 in v letu 1963 že 77.563 motornih vozil. Za prvo polletje 1964 cenijo, da je v Sloveniji registriranih že okrog 83.000 motornih vozil.

Pri povečanju števila registriranih motornih vozil je značilno, da je rasio predvsem število hitrejših vozil (motorna kolesa, osebni avtomobili). Do leta 1963 se je število motornih koles povečalo na 30.091, število osebnih avtomobilov pa na 35.200.

Po tako naglem povečanju števila motornih vozil je prišlo eno motorno vozilo v letu 1946 na 197 prebivalcev, v letu 1956 na 101 prebivalca, v letu 1963 na 21 prebivalcev in v prvem polletju lani na 20 prebivalcev.

Pri številu motornih vozil niso všeti mopedi, ki jih je v Sloveniji okrog 60.000. Ne smemo pa pozabiti tudi na množico koles, saj računajo, da pride eno kolo že na dva prebivalca.

123.617 poklicnih voznikov in voznikov amaterjev

Vzporedno z zelo hitrim povečanjem števila motornih vozil v naši republiki je rasio tudi število voznikov motornih vozil. S povečanjem števila vozil v zasebni lasti je še posebno hitro rasio število voznikov amaterjev.

Poklicnih voznikov je bilo registriranih 1946. leta okrog 5.000, leta 1956 8.484 in leta 1963 že 19.364. Voznikov amaterjev pa je bilo leta 1946 okrog 5.000, 1956. leta 17.795 in v letu 1963 že 104.253. Skupaj je bilo torej v letu 1946 okrog 10.000 poklicnih voznikov in voznikov amaterjev, 1956. leta 26.279 in leta 1963 že kar 123.617.

Vozniško dovoljenje je imel leta 1946 vsak 143. prebivalec, leta 1956 vsak 59. prebivalec, leta 1963 vsak 13. prebivalec in v prvi polovici lanskega leta že vsak 12. prebivalec v Sloveniji.

V teh podatkih niso všeti mopedisti oz. vozniki mopedov, ki jih je bilo konec leta 1963 v Sloveniji 61.118, konec prvega polletja lani pa že okrog 64.000. Skupno število voznikov, ki oprav-

ljajo z naštetimi motornimi vozili, znaša torej okrog 196.000. Ce upoštevamo tudi mope, ima že vsak osmih prebivalcev naše republike dovoljenje za vožnjo z motornim vozilom.

Hitro naraščanje števila prometnih nesreč

Z razvojem cestnega prometa je rasio tudi število prometnih nesreč, vendar se njih število v Sloveniji vseeno le ni tako hitro povečevalo kot število motornih vozil, intenzivnost uporabe vozil, promet tujih motornih vozil na naših cestah, število voznikov motornih vozil itd. Indeks porasta števila motornih vozil znaša v primerjavi z letom 1946 (1946 — 100) 1.053, indeks porasta števila voznikov motornih vozil v istem obdobju 1.256, medtem ko znaša indeks porasta števila prometnih nesreč v istem času, od 1946 do 1963 — 511.

Precej močno naraščanje števila prometnih nesreč beležimo od leta 1956 dalje, ko je začelo naglo naraščati število motornih vozil. Številčni pregled prometnih nesreč v Sloveniji ponazorno s številčnimi podatki: v letu 1947 je bilo v naši republiki 1.093 prometnih nesreč, od teh 171 smrtnih in 387 oseb huje poškodovanih. V letu 1956 je bilo 2.120 prometnih nesreč z 99 mrtvimi, 631 huje in 787 lažje telesno poškodovanimi. V letu 1963 pa je bilo 5.591 prometnih nesreč z 246 mrtvimi, 2.293 huje in 3.203 lažje poškodovanimi. V prvem polletju lani pa je bilo v Sloveniji že 2.650 prometnih nesreč, pri tem 105 smrtnih primerov, 1.730 s hujšimi in 1.770 z lažjimi telesnimi poškodbami. Porast prometnih nesreč je v prvem polletju 1964 za 49,7% večji kot število prometnih nesreč v istem času v letu 1963.

Visok odstotek prometnih nesreč se zgodi v naseljenih krajih. V letu 1963 se jih je od skupno 5.591 nesreč zgodilo v naseljenih krajih kar 4.286 ali 76,6 %. V naseljenih krajih je namreč gostejši promet, razen tega pa v večini primerov tu ni urejenih kružišč, posebnih površin za pešce in kolesarje, ustrezne cestne signalizacije itd.

Najpogostejsi subjektivni vzroki prometnih nesreč so nepazljivost, raztresenost in izguba oblasti nad vozilom, vinjenost, neprimerne hitrosti, neupoštevanje prednosti itd. V letu 1963 je bilo zaradi nepazljivosti, raztresenosti in izgube oblasti nad krmilom 1.595 prometnih nesreč, zaradi vinjenosti 699, zaradi neprimerne hitrosti 666, zaradi neupoštevanja prednosti 509, zaradi nepravilnega prehitevanja 312 in zaradi neupoštevanja prometnih znakov in signalov 126. Pešci so bili leta 1963 povzročitelji 1.089 prometnih nesreč, kolesarji 985 nesreč, mopedisti 976 nesreč, medtem ko so druge prometne nesreče zakrivili vozniki motornih vozil ali pa so bile krive druge okoliščine.

Sneguljčica

Pred davnimi časi, ko še ni bilo rotacije, je živila kraljica, ki si je nadvse želela hčerko. Res se je zgodilo, da je dobila deklico. Bila je bela kakor sneg na nespluženih gorenjskih cestah, rdeča kakor zadrega na licu upravnice gostilne ob nenadnem prihodu sanitarnega in črnolasa kot redukcija toka. Ime so ji dali Sneguljčica. Kmalu po otrokovem rojstvu pa sta se kralj in kraljica ločila in sodišče je dodelilo otroka njemu. Cez leto in dan je kralj vzel drugo ženo, svojo bivšo tajnico. Bila je res lepa, pa tudi zelo hudobna. Imela je čarowni televizor, ki ga je venomer vključevala in ga spraševala:

»Televizor, televizor v kotu povej,
že videl si lepšo v komuni te?«

In televizor je odgovarjal, ker ni vedel, da je že poročena:

»Tovarišica, Miss ste komune vi.«

Hudobna kraljica je bila zadovoljna in srečna, edino to se ji je za malo zdelo, da ji televizor pravi »tovarišica«, ker je bila pač tako kot mnoge današnje »gosphe«. Toda televizor je bil kupljen na obroke in zato je morala potrpeti.

Sneguljčica pa je rasla in bila vsak dan lepša in ko se je pričela še šminkati, blajhati in tupirati, je moral tudi čarobni televizor spremeniti svoj program. Takole je nekega dne odgovoril kraljici:

»Tovarišica, Miss ste komune bill,
Sneguljčica zdaj je lepša kot vi.«

Kraljica je postala od jeze zelenega kot banane v naših trgovinah. Poklicala je grajskega šoferja in mu naročila, naj odpelje neželeno teenagerto v njihov vikend in jo tam povozi, kajti tudi v tem kraljestvu so bili zakoni s povzročitelji prometnih nesreč zelo orokavičeni. Toda nesrečna Sneguljčica se je šoferju zasmilila, zato ji je pustil življene. Obljubila mu je, da se nikoli več ne bo vrnila v domačo občino. Na poti v grad je šofer povožil kuro in ko je kraljica videla krvave gume, je bila zadovoljna. Izplačala je šoferju dvojno dnevnicu in pomirjena odšla v kino.

Sneguljčica pa je sama tavala po svetu. Razmišljala je, ali naj gre za pevko zabavne glasbe ali naj postane filmska zvezdica. Z avtostopom je prišla do majhne montažne hišice in vstopila. V izbici je zagledala lepo pogrjenjeno mizico, na nji pa sedem krožničkov in sedem konzerv. Ob steni je stalo sedem majčenih kavčev, skratka, vsi predmeti so bili napravljeni kot po JUS-u, torej za normalnega človeka neuporabne mere. Sneguljčica je sklenila delati zaradi svoje bodoče povkarsko-filmske kariere shujševalno kuro, zato je odprla samo eno konzervo in izpila iz vsakega kozarčka le nekaj kapljic. Potem je listala revije, navajala gramofon, gledala televizijo ter nazadnje zaspala.

V mraku so se z delavskim avtobusom vrnili prebivalci montažne hišice. Bili so škratje, ki so vsak dan hodili v bližnji rudnik na šiht. Gotovo se spomnile, kako so se jezili: »Kdo je odpiral moje ribe?« »Kdo je pojedel polovico moje žemlje?« »Kdo je bral moj Filmski svet?« »Kdo je razbil ploščo z Ladom Lekškarjem?« »Kdo je pustil vključen televizor?« itd. No, prav tako so vam babice pravile, kako so naposled

Tragična humoreska

Nenavaden naslov ima ta svetni delavci utrujejo v to-zgodba, kot so nenavadni tisti ljudje, ki trdijo, da so nosovi in cveto očitki, ki kučitelji in profesorji ter podobna prosvetna zmes in zmes pravcati nebudijih treba, ker za njihov delovni učinek ni norm niti meril, kakrsna so v rabi za delovne ljudi v podjetjih in tovarnah. Meni imajo prav, kajti nič lažjega ni pod božjim soncem, ko kakemu tekstilnemu delavcu izmeriti vatle izdelanega blaga. A kje pod božjim soncem je človek, ki bi učitelju ali profesorju lahko izmeril delovni učinek na vatle?

In vendar se zaradi delovnega učinka in tako imenovanega gibljivega dela plačnikjer pod božjim soncem ne odigrava toliko tragedij kot v šolskih zbornicah, kjer se na sejah in posvetih pro-

vartištu, kjer rastejo dolgi mimo mene. Temu sem privočil saljivo besedo, onemu nasmehu, a vse moje naprejanje, da bi jih za dobro jutro razvedril, je bilo zaman.

»Samo pomisli, dragi Čičigoje, me je ogovorila profesorica Ančka. »Moji Mojci je že štiri leta, a mi še nikoli ni rekla — mama.«

»Kako pa?« sem zaradoval.

»Teča mi pravi. Pomisli, teta!« je zajokala.

»Pa zakaj?«

»Zato, ker me vidi vsak dan samo zjutraj, ko je še vsa dremava. Vse dneve preždim v šoli. Ko pa pridev zvečer domov, moja punčka že spi.«

In je užajeno zasmrkala in poihtevala, ko je zdrjala proti šoli, da bi ne zamudila pouka.

Nasproti se mi je prismerala profesorica Nežka. Njen mož je inženir, doma pa pomiva posodo, pere plenice, lošči parket, nosi iz kleti premog in drva, pestuje in previja otroka — vse zna, lekuhati ne zna drugega kot kanilice. O, pa se bo že tudi kuhati še naučiti!

»Ej, vendar je še ena duša, ki se zna smejeti!« sem pozdravil Nežko.

»Kaj bi se ne smejal!« se je zahihtala. »Sinoči sem prišla opolnoči domov. Otrok je že spel. Mož mi je skuhal večerjo. Poln krožnik nekakšne rjave godilje je postavil predme in se presrečno nasmihal, češ: smo pa le možje, ki znamo tudi brez mamice skuhati večerjo.

»Kaj pa si skuhal?« sem ga vprašala.

»Mlečni zdrob. Otrok se je najdel. Jaz tudi. Le jej, ljubica!«

Mlečni zdrob? Pomislila sem, da doma niti zrnca belega zdroba. Pokazal mi je kozapec, ki sem ga pred dnevi napolnila s suhim prežiganjem, da bi mi ga ne bilo treba vselej sproti pripravljati.

»Pa si tole zkuhal na mleku?«

»Sem!«

Tako srečno se je smejal, češ da mu je končno le uspelo skuhati tudi večerjo, da sem vse pojedla, četudi je bila čorba vse prej kot okusna.«

Hihitala se je in hihitala, da sem še sam planil v krohot, ko sem gledal za njo, ki je hitela proti šoli.

(nadaljevanje na 5. strani)

Vir sladkosti

Prvič se omenja sladkor okoli leta 300 v indijski zgodovini, poznajo pa ga tudi drugod.

Indijski sladkor so že v najstarejših časih pridobivali iz sladkornega trsa. Trsn sladkor je bil sladkor, pridobljen iz sladkorne pese, pa se ne razlikujeta samo po nastanku, ampak tudi po okusu.

Bengalci in Asunci so poznali trsn sladkor že v davnini. Sok sladkornega trsa so uporabljali za najrazličnejše namene. Nekako v 3. stol. po našem štetju so se Indijci prvi naučili uporabljati sok sladkornega trsa. S to skromno ugotovitvijo pa lahko že tudi zaključimo poglavje o indijskem sladkoru, ker več podatkov o tem zgodovinu nima na razpolago.

SLASCICE SO DOMA PRI ARABCIH

Arabski sladkor je služil Arabcem že zdavnaj, kajti znano je, da so bili že od nekdaj veliki sladkosnedeži. Če Perzijec koga povabi na slavnostjo pojedino, ga pred pojedino ali po nj ne pogosti z likerjem ali žganjem, kakor to store gospodinja v evropskih hišah, temveč mu perzijska gospodinja ponudi okusne slaščice. Na mizi je mnogo krožnikov z bogato izbiro sladkarij: grozdne jagode, sladke pastete, orehi v medu, osladkani mandeljni, sladke ploščice, imenovane scalva — t. j. vrsta izvrstnih piškotov, napravljenih iz lecta, pomešanega z mandeljini in orehi, dalje »baklava«, piškoti, namočeni v sladkorni melasi in sladkornem sirupu, na svojevrstni način skuhan sadje, orientalski konfeti, ki so odličnega okusa, pripravljeni iz jabolk, hrušk, smokev, kutin, jabolčnih olupkov, orehov, vinskih jagod, grozdje in lističev dišečih vrtnic.

PREKO EGIPTA V SPANIJO

Iz Mezopotamije so zanesli sladkor skozi Egipt v Afriko in v Spanijo. Arabci so v južni Perziji uredili obsežne nasade sladkornega trsa in pogojev za večje pridelovanje sladkornega trsa pa Evropo ni imela. Zato so Hohlandci leta 1865 napravili poskusna polja na Javi, kjer so zasadili sladkorni trs in zgradili tovarne ter laboratorije. Uspelo jim je, da so v tridesetih letih dvignili pridelek na trikratno višino prejšnjega. Zatem šele so ameriški farmarji uredili doma plantaže, ki so dajale toliko sladkorja, kolikor ga je Amerika potrošila. Tako so tamkaj prav z »ameriško naglico« rešili »sladkorno problem« in Amerika je naglo postala svetovno tržišče za sladkor.

V začetku 15. stoletja je začel sladkorni trs na Sicilijo, na Madeiro in v Spanijo, od tam pa v Ameriko. Seveda pa je bila takrat poraba sladkorja v Evropi še malenkostna. Ljudje, ki so v prehrani uporabljali sladkor, so veljali za pravcate razispne. Večinoma so sladkor uporabljali zgolj za zdravilo, zato so ga sprva prodajali samo v lekarnah. Šele z uvozom kolonialnih dišav, kave, kakava in čaja se je dvignila tudi poraba sladkorja in se polagoma razširila tudi med manj imovite sloje. Razmeroma dokaj pozno, to je šele v 18. stoletju, so bile v Amsterdamu zbrane prve tovarne za sladkor. Tem so sledile tovarne v Hamburgu, Draždanh in v francoskih mestih Orleans in Rouen. Vse te tovarne so za proizvodnjo sladkorja uvažale sladkorni trs.

EVOPEJCI SELE V STIRIDESETIH LETIH 19. STOLETJA

Trsn sladkor so pričeli Evropeji pridobivati šele v prvih štiridesetih letih 19. stoletja. Dokler niso poznali postopka, da se more sladkor pridobivati tudi iz sladkorne pese, so sladkorni trs uvažali s Kube, Portorika, Brazilije, Jave in Filipinskih otokov. Indija sama ni nikoli zvažala kaj prida sladkorja v Evropo, ker so ga Indiji porabili zase. Ker pa je Indija domovina sladkor-

ja, so Evropejci dolgo nazivali sladkor kar z imenom »indijski sladkor«.

Sladkorni trs zahteva mnogo nege, spočito in dobro pregneno zemljo. Vseh teh pogojev za večje pridelovanje sladkornega trsa pa Evropa ni imela. Zato so Hohlandci leta 1865 napravili poskusna polja na Javi, kjer so zasadili sladkorni trs in zgradili tovarne ter laboratorije. Uspelo jim je, da so v tridesetih letih dvignili pridelek na trikratno višino prejšnjega. Zatem šele so ameriški farmarji uredili doma plantaže, ki so dajale toliko sladkorja, kolikor ga je Amerika potrošila. Tako so tamkaj prav z »ameriško naglico« rešili »sladkorno problem« in Amerika je naglo postala svetovno tržišče za sladkor.

Tudi Japonci niso hoteli zaostati. Na Formozi so uredili polja za sladkorni trs. Zaradi ugodnega podnebjja in odlične zemlje je bil tudi tamkaj pridelek odličen.

NEMSKA IZNAJDBA

Pesni sladkor pa je pravzaprav nemška iznajdba. Ko se je v 18. stoletju pošrečilo Nemcem Sigismundu Margrafu in Francu Karlu Acharnu vzgojiti sladkorno peso in ko sta proučila tudi način pridobivanja sladkorja iz sladkorne pese, se je trgovina s sladkorjem osredotočila okrog Nemčije.

Marggraf je bil prvi mož, ki je berlinski univerzi predložil spomenico, s katero je dokazoval, da se pravi sladkor lahko pridobi iz rastline, ki uspeva v Nemčiji, to je iz sladkorne pese. Učenjaki so poročilo prebrali, nato pa ga založili med druge pakirje. In to tistino bi prekrila prah in pozaba, če bi Marggrafov učenec Achard stvari ne obudil v življenju.

Ta je po navodilih učiteljeve spomenice napravil poiskus in leta 1789 posadil sladkorno peso na obširnem zemljišču. Zgradil je tudi majhno tovarno za pridelovanje sladkorja, ki pa je kmalu zgorela. Ker ni imel denarja, da bi podjetje obnovil, se je vrgel na druge poizkuse in izume. Šele mnogo let pozneje, ko je prejel kraljevo podporo je kupil v Sleziji posestvo in na zemljišču ponovno zasadil sladkorno peso. Ta majhna slesijska tovarna je že tedaj predelovala dnevno po 70 stotov sladkorne pese v sladkor. Toda tudi to podjetje je propadlo že po prejšnjega.

NAPOLEON SE BORI ZA SLADKOR

Ko pa je bila Evropa od Angležev blokirana in vsak uvoz prekomorskega blaga prekinjen, je Napoleon prisel ponovno na misel, da bi sladkor, ki ga je takrat strahotno primanjkoval, lahko pridobil v sladkorne pese. Tako je leta 1802 na njegovo pobudo zrasla v okolici Pariza tovarna za pridelovanje sladkorne pese v sladkor. Stotnik Delessert je prejel državno podporo, delo in tovarni pa je od časa do časa nadziral sam Napoleon. Ko so prvi poizkusi v francoski tovarni rodili uspehe, je bil cesar tako laidušen, da je svel s svojih prsi red Častne legije ter ga pripel na prsi stotniku Delessertu, ki je vodil delo v tej tovarni. Tako se je slavemu Korzu posrečilo, da se je Evropa več ali manj osamosvojila glede oskrbe s sladkorjem in ni bila več odvisna od Angležev in njihovega uvoženega sladkorja.

Pravo sladkorno peso, ki jo še danes goje za pridobivanje sladkorja, pa je vzgojil Françoiz Vilmorin, ki je divjo kolero križal s sladkorno pesto. Njegova vrsta sladkorne pese vsebuje najvišji odstotek sladkorja. Tako je sladkorna pesa izpodnila sladkorni trs. V 20. stoletju je Evropa uvažala samo še 1/3 sladkornega trsa, 2/2 porabljenega sladkorja pa so pridelale evropske tovarne sladkorja iz doma vzgojene sladkorne pes.

Vse vlade evropskih držav so z visoko carino na sladkor preprečile uvoz ameriškega sladkorja, ker so se hoteli glede proizvodnje sladkorja čim bolj osamosvojiti.

Države tekmujejo med seboj za gospodarske pridobitve, narodi bijejo tudi v mirnem času gospodarski boj. Sladkorna pesa pa mirno raste na neizmernih poljih Evrope.

Osuševalna dela okrog Skadrskega jezera in drugod po Jugoslaviji, gradnje sladkornih tovarn in načrtno gospodarstvo, v katerega je vključena tudi povečana proizvodnja sladkorne pese, ki v naši državi lepo uspeva, pa so garant, da bomo v najbližji bodočnosti tudi Jugoslovani imeli sladkorja za lastno porabo na pretek.

Priredil: L. Z.

SAMO-kritika

S samokritiko naj bi vedno in vsakdo priznal svoje lastne napake, grehe pred priatelji, pred družbo, pred skupnostjo itd. Seveda pa je ta samokritičnost zaenkrat še zelo težka stvar za posameznika, ker smo vajeni do sedaj svoje napake, krvido povestati le po ovinkih, oleščano, zakrito itd.

No jaz sem proti hinavščini, zato rajši povem vsakomur naravnost, pa čeprav po kmečko, zato se vselej do smrti zamerim malim, srednjim in visokim živinam. Priznam, da sem eden tistih, ki sem se rodil z nesrečno gofijo, ki mora vse povedati, kar misli.

Zato samokritično izjavljjam, da sem se razburil in prekel vse krave pri ponovni podražitvi mleka, priznam, da sem v rojstnem kraju kupil jajca po 30.—, namesto da bi jih kot potrošnik pravilno moral kupiti na tržnici od branjevk po 70 din. Priznam, da sem pri zadnjem srečenju in odjugu preklinjal našo komunalno službo zaradi mlakuž na cesti in pločnikih za pešce, obenem pa sem sklenil, če bi moral v prihodnjič do kolen hoditi po vodi, ne bom več kritiziral, da je slaba kanalizacija in da so temu krivi tisti, ki so nanjo pozabili. Mislim, da sem do kraja priznal vse svoje grehe in samokritično obljubljam, da ne bom rekel zoper obrtnika, občino, fabriko noben žal besede, pa četudi že jutri podražijo svoje usluge za kolikor hočejo.

Kakor vedno, se tudi tukaj najdejo nekatere izjeme, ki so s samokritiko skregani in nikomur svojih napak ne priznajo, pa naj si bodo to prodajalci v trgovini, ki vidijo, da točno stoji kazalec prazno tehnike zmeraj na »drugi deki«, ali pa peki, ki ne priznajo, da so zaradi njihove slabbe delovne organizacijske sposobnosti ženske primorane, da v sobotah v neskončnih repih pred pekarnami molijo »daj nam danes naš sobotni kruh«.

No, nekaj jih je pa le, ki priznajo svoje napake, seveda jih pa pri tem nekoliko oleščajo, n.pr.:

uslužbenec: Med službenim časom opravljam tudi privatne stvari — čemu jih ne bi, ko pa isto počne tudi moj řef.

delavec: Moja storilnost je majhna in tudi veliko rene naklofams. Kaj pa morem za to, ko imam tako staro mašino.

blagajnik: Jemal sem denar iz blagajne. Je bila pač slaba finančna kontrola.

itd. itd.

Navedeni primeri pa že dokazujejo to, da se je SAMO-KRITIKA spremenila v SAMO — kritiko.

GREGA

Tragična humoreska

(Nadaljevanje s 1. strani)

Urška je profesorica biologije. Ker je ni in nj bi lo iz šole, je tudi njen mož skuhal večerjo: krompir v oblicah, ki ga je pojedel, nato pa v fotelju — sladko zaspal. Tudi Urško je na mizi čakala večerja: velika skleda, v njej pa gora mrzlega krompirja v oblicah.

»Le kdo bi si mislil, da te tako dolgo ne bo! je zazehal Urščin mož, ko se je prebudil. »Krompir je bil kuhan že ob sedmih, na zdaj je pa mrzel ko kuščar. Kaj boš pa zdaj jedla? se je pričel nebogljeno ozirati po sobi.

»Nič. Sita sem že vsega. Utrujena sem. Spat grem,« je vzdihnila.

Vojka je slavistka. Njen mož je drnjohal, ko je prisla domov. Otroci tudi. Naj-

manjši je zaspal že ob šestih zvečer in se je do treh počasi že dodobra napsal.

Ura je tri. Vojka spi. Njen najmlajši pa se prebudi. Skobaca se s posteljice in zajezi konjička, ki mu ga je prinesel dedek Mraz.

»Bum-bum, bum-bum!« bobni, ko se samosrajčnik ziblje na konjičku. Bobnenje zbuldi Vojko, ko brž vstane in kol led mrzlega otroka odnesne k sebi v posteljo, da bi ga ogrela. V spalnici je mrzlo, prebujajoče se jutro čara na okenske šipe ledene rože.

Otok je buden. Nekaj časa poje, nato pa:

»Kajne, mamica, da moj konjiček urno dirja?«

»Ja, moj zlati otrok. Ampak tudi ti zdaj urno zaspal. Mamica je še takooooo zaspana.«

Ampak, mamica, jaz sem že zaspal. Prav nič več nisem zaspan. Res, mamica. Povej mi pravljico, mamica!

Vojka je slavistka z bujno domislijijo. Pozna vse pravljice, celjudske in umetne. In ker je ljubeča mamica, pripoveduje svojemu malčku pravljice do belega dne. Ob šestih zjutraj, pa vstane, pravvi zajtrk za moža in otroke, nato pa zdirja v šolo in predava četrtošolcem o Balzacu. Zaspala je se, a tolazi jo misel, da je tudi Balzac vse noči prebedel, ko je ob svečah in črni kavi ustvarjal...

»Prosvetni delavci? Hm! Saj nič ne delajo. Takšni so Kristus, ki ni nič delal, če pa je že kaj napravil, je bil — čudež! trda ljudje, ki ljubijo učitelje in profesorje ter podobno prosvetno zmese in znes.

Po Pre šer no vih sto pi- njah V Kra nju

Nadaljevanje

Znanje teh jezikov, ki se jih je v goru in pisavi posluževal ali vsaj razumel naš Prešeren, je nesporno dokazano.

Res, da biblioteka, ki jo je še zasegla pravica, ni bila bogata po številu knjig, toda lahko rečemo, da je večina del kazala izbran okus evropskega izobraženca. Knjige s področja prava, poetike, filozofije, zgodovine, religije in moralike dokazujejo skoraj renesansno oblikovanega lastnika. »Skoro pa smo rekli zato, ker v Prešernovi biblioteki, kar sploh v njegovem stanovanju, začutimo odstotnost glasbene in likovne umetnosti.

Iznenadni nas, ko se nam pokaže med Prešernovimi knjigami cela vrsta del s področja matematike, fizike in tehnologije. Ali so to le še ostanki pripomočkov iz njegove instruktorske tlake ali pa je bilo v pesniku določeno nagnjenje do teh ved. To se ni raziskano in čaka bistrega analistika.

Našo misel, da so ugnili bolnikovi sorodniki in obiskovalci močno razredčiti pesniško knjižno bogastvo, potrjuje že dejstvo, da zapisnik vsebuje nobene nemške beletristične literature. Kje so nemški pesniki in klasiki? Bili so tedanjemu kulturnemu ozračju pač najboljši. Ti so brčas tudi izposojevali najbolj znanimi. Edino izjemo, Uhlandov zapis nemških narodnih pesmi, pač ni vredno omenjati.

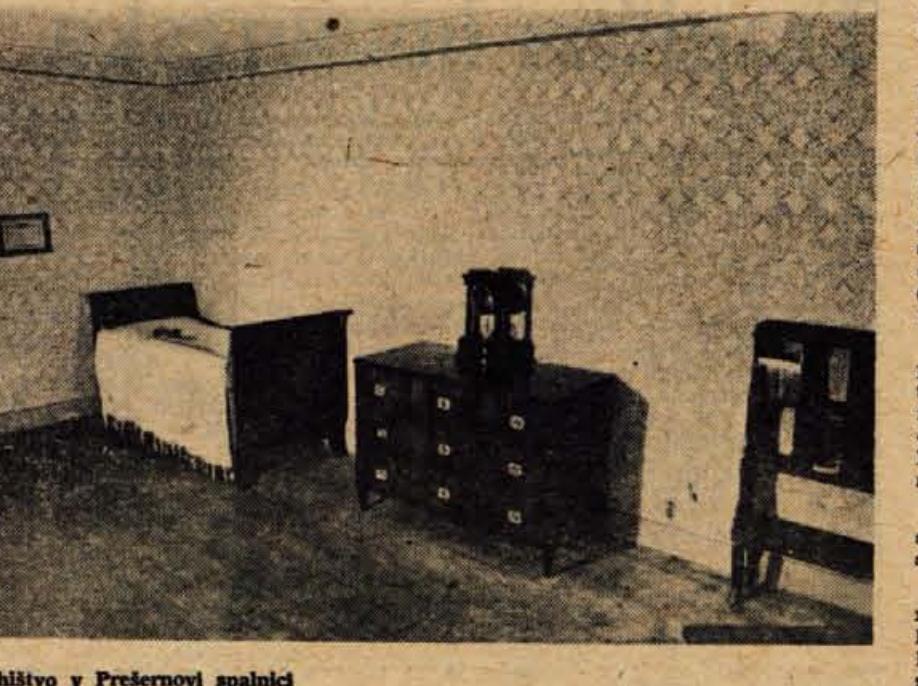
In še to: takrat je bila in je še danes navada, da avtorji poklanjajo izvod svojega dela prijateljem. Celo to nam je znano, da je Prešeren med svoje prijatelje in znance brezplačno razdelil (podaril, s posvetilom ali brez njega) kar 129 izvodov »Poezij!« Več kot verjetno je, da je tudi njemu kak prijatelj pesnik, literat, poklonil svoje delo. Kje so te knjige? Zatrdno bi pribakovali kako pesniško zbirko Anastazija Gruna, nemško-avstrijskega pesnika, Prešernovega učenca in prijatelja iz dunajskih let. Npr. »Gedicht«, ki so v letu 1844 izšle že v peti izdaji in imajo na str. 90 natisnjeno »Beneško trojko« (Venezian-Trius), znano nam posebno zaradi Prešernovega mojstrskega prevoda in hudošnega dvoumenga naslova »Tri želje Anastazija Zelenca«. Da sta si grof Anton Auersperg-Turški, s pesniškim imenom Anastazij Grün, in Prešeren prav do smrti zvesta prijatelja, nam priča Grünov zares lepo pismo, poslano odboru za postavitev nagrobnika: »Prevzeli ste lepo in hvalevredno nalogo, zaznamovati potomcem kraj, kjer se izgube v duhovni svet pozemeljske stopinje neumrljivega moža. Ko sem čital, da zbirate sredstva za postavitev spomenika vrlemu možu, sem začutil dvojni razlog, da se mu dozovem in doprinesem svoj obolus mrtvecu. Ne le kot sin dežele, katere jezik je pesnik obogatil in oplemenil, pač pa hočem vpritoči vas položiti še en dar na svezo gomilo: najiskrenje in neugasišljivo zahvalo, katero je dolžan učenec učitelju svojih mladih let. Njemu, pred vsemi, gre hvala, da je iskra, specā v mojih deških prsih, postala plenilen plamen in da je iz drobne kali vzrasel živ cvet. Mož, cigar odisejski duh, ki je videl mnogo sveta in spoznal mnoga ljudstva in njih šege, je živo čutil, da je omikanji narodni jezik dobrodejna reka, ki ima na dnu zlata zrna višje prosvitjenosti in ki edina more pomiriti in prenosovati svet, v bolesti se vijo. V tem smislu je ostavil ranjki svojemu narodu v svojih pesnitvah najdragocenejšo dedičino.«

Pismo je objavil 12. maja leta 1849 nemško pisani ljubljanski »Ilirski list«, »Novice« pa so sporočile, da je Turški prispeval 20 goldinarjev za Prešernov nagrobnik, kar je bil dotlej poleg Zoisovega najvišji znesek. Morda ne bo napak prav spritoč te vsote, primerjati se višino denarnih prispevkov kranjskih meščanov: največ, 10 goldinarjev, je dal Konrad Pleiweiss; po 2 goldinarja so dali Janez Holcer, doktor Regvard, Rudolf in Konrad Lokar; vsi ostali darovalci so dali po 1 goldinar, skupno so tedaj do 22. aprila leta 1851, zbrali Kranjčani celih 32 goldi-

narjev. Da to ni mogla biti strašno velika vsota, moremo sklepati iz neke Katrine izjave, da se je hudovala na Prešerena, svojega brata, ker je za eno samo večerje in zapitek za sebe in svoja dva pisarja, zapravil na Gašteju celih 10 goldinarjev. Za večerje bil to res velik denar — a komaj trikrat tolikšna vsota za bogati Kranj pa je bila čisto navadna sramota! Primerjamo še pesnikovo letno plačo, ki jo je imel pri doktorju Chrobatu kot koncipient, t.j. 800 goldinarjev in že imamo kak dobro razmerje; 32 goldinarjev ni bilo niti polovica mesečne plače slabo placnega odvetniškega pripravnika... Sedaj vidimo jasno, koliko so za pesnikov nagrobnik prispevali kranjski trgovci in drugi veljaki, vsi skupaj! V seznamu ne najdemo znanih imen: Killerja, Gogale, Pučnika, Jalena in drugih, ki smo jih vse doletje šteli za tesne pesnikove kranjske znanice. Celo miadi Karel Florian, takrat bogat trgovec in lastnik volnarske manufakture, je prispeval le en ubogi goldinar... Pa smo tega Floriana šteli za nekakega kranjskega Andreja Smoleta, tako se nam je zdel v zadnjih letih blizu pesnikovih idej! Doktor Bēcweis, ki so mu pozneješi Mladoslovenci tako zolčno ocitali, da je bil Prešernov zopernik, pa ni le vodil več kot tri leta trajajoče nabiralne akcije, ampak je tudi sam prispeval 10 goldinarjev za nagrobnik. Tako pa zveni zvon na drugi plati!

Ko že tako prizadeto rezoniram ob skoraj neumljivih sodbah politične in kulturne zgodovine, nem in razoreženi stojega dela prijateljem. Celo to nam je znano, da je Prešeren med svoje prijatelje in znance brezplačno razdelil (podaril, s posvetilom ali brez njega) kar 129 izvodov »Poezij!« Več kot verjetno je, da je tudi njemu kak prijatelj pesnik, literat, poklonil svoje delo. Kje so te knjige? Zatrdno bi pribakovali kako pesniško zbirko Anastazija Gruna, nemško-avstrijskega pesnika, Prešernovega učenca in prijatelja iz dunajskih let. Npr. »Gedicht«, ki so v letu 1844 izšle že v peti izdaji in imajo na str. 90 natisnjeno »Beneško trojko« (Venezian-Trius), znano nam posebno zaradi Prešernovega mojstrskega prevoda in hudošnega dvoumenga naslova »Tri želje Anastazija Zelenca«. Da sta si grof Anton Auersperg-Turški, s pesniškim imenom Anastazij Grün, in Prešeren prav do smrti zvesta prijatelja, nam priča Grünov zares lepo pismo, poslano odboru za postavitev nagrobnika: »Prevzeli ste lepo in hvalevredno nalogo, zaznamovati potomcem kraj, kjer se izgube v duhovni svet pozemeljske stopinje neumrljivega moža. Ko sem čital, da zbirate sredstva za postavitev spomenika vrlemu možu, sem začutil dvojni razlog, da se mu dozovem in doprinesem svoj obolus mrtvecu. Ne le kot sin dežele, katere jezik je pesnik obogatil in oplemenil, pač pa hočem vpritoči vas položiti še en dar na svezo gomilo: najiskrenje in neugasišljivo zahvalo, katero je dolžan učenec učitelju svojih mladih let. Njemu, pred vsemi, gre hvala, da je iskra, specā v mojih deških prsih, postala plenilen plamen in da je iz drobne kali vzrasel živ cvet. Mož, cigar odisejski duh, ki je videl mnogo sveta in spoznal mnoga ljudstva in njih šege, je živo čutil, da je omikanji narodni jezik dobrodejna reka, ki ima na dnu zlata zrna višje prosvitjenosti in ki edina more pomiriti in prenosovati svet, v bolesti se vijo. V tem smislu je ostavil ranjki svojemu narodu v svojih pesnitvah najdragocenejšo dedičino.«

In če še navedemo odlomek iz naši javnosti manj znanega Grünovega slavospeva našemu Prešernu, potem moramo zares začudeno strneti nad poznejšimi Auerspergovimi zmotnimi potmi:

Pohištvo v Prešernovi spalnici

»Hie Slave!« — »hic Germane!« scholl es grimmig und Zornes worte brausten tausend stimmig... Er war mein Lehrer einst!... Auf diesen todten Herz, — das nie gewittert, geleuchtet nur, — leg' ich die Hände gerne... Wenn Hass zum Streit hinaus das Volk getrieben, Vergrüßt, wie Gold, ins Dichterherz sein Lieben.

V nevezanem slovenskem prevodu: tu Slovan, tu German; done ostri vzkliki jezne besede vro tisočglasno! Nekoč je bil učitelj moj! ... Na mrtvo to srce, nikoli hudoorno, ki le svetilo je, rad svoje roke položim ... Ko srd prepira bo izgnan, v poetovo srce.

Dedičina

Povedali smo že nekaj o temnih poteh Prešernove literarne zapuščine in o knjigah, ki jih je še pravica zasegla po pesnikovi smrti — ne gre drugace, kot da še

o ostali, bolj zemski, ostalini kako besedo spregovorimo.

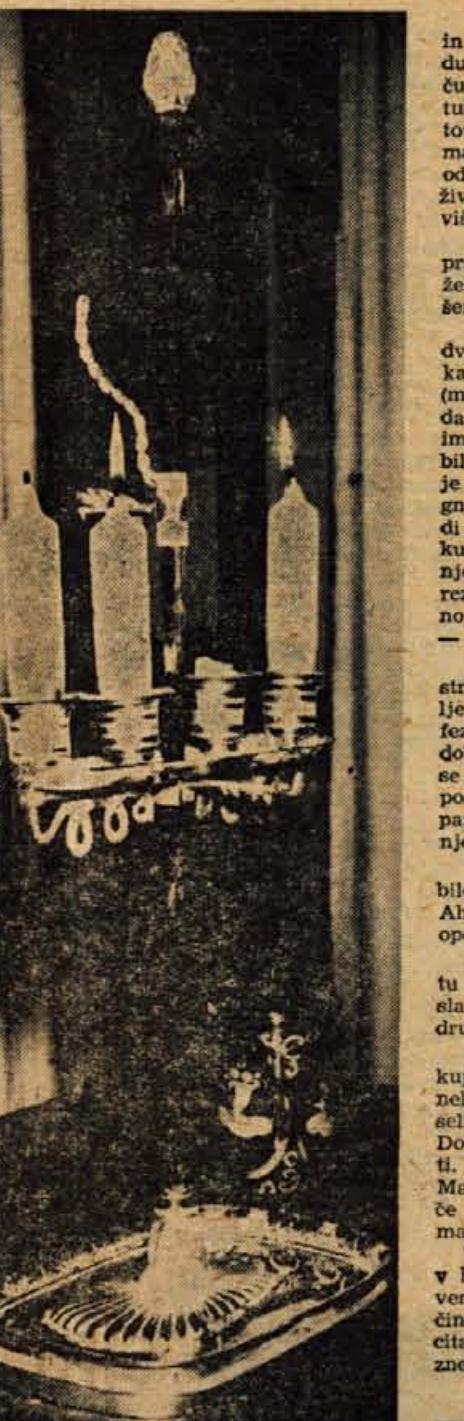
Ze iz Prešernovega testamonta (glej Panoramo z dne 30. 12. 1864) smo spoznali, da pesnik ni kaj prida premoženja zapustil; saj je bil več mesecev bolan in brez moći, da bi z odvetništvom kaj zselušil — prej pa je bil strašno ponucoven človek, ki je vse razdal, če ne prijateljem, pa berarem in otrokom...

»Pohišina« pa je bila skoro vsa Katrina, ker jo je dedovala po starem stricu »grošonku« Jožetu Prešernu, pri katerem je skupaj z bratom Francetom v Ljubljani stanovala do in se po atrijevi smrti.

Gotovine Prešeren ni zapustil nobene, klienti njegove advokatske pisarnice pa so mu dolgovali celih 483 forintov in 49 krajcarjev. (To je bil za takrat kar lep denar! Nekako 500.000 dinarjev današnje vrednosti!) — a kaj, ko se je kasneje izkazalo, da je precej zadolženih klientov neizterljivih!

Od dragocnosti je pesnik zapustil le zlato žepno uro, to je tisto, ki jo je še kot dunajski študent dobil v dar od moravskega grofa Dubskega za zahvalo, ker je sina njegovega pripravljal za končne izpite. V zapuščini je predstavljala zelo nizko določeno uradno vrednost 12 forintov.

O knjigah iz Prešernove biblioteki smo govorili že v prejšnjem odstavku in

Medenlnast svečnik z utrinjalom

tudi o njih borni uradno določeni ceni 38 forintov in 13 krajcarjev.

Okraino sodišče v Kranju je v pesnikovo ostalino vključilo tudi »Poezije«, ki jih je še imel v zalogi tiskar Jožef Blasnik v Ljubljani. Predstavljale so vrednost 570 forintov. Knjigarnar Ivan Giontini v Ljubljani je prav tako imel še v zalogi 168 izvodov »Kersta per Savici« v vrednosti 44 forintov in 48 krajcarjev. Obe svoji knjigi je namreč Prešeren izdel v samozaložbi, torej je bil po odbitku tiskarskih stroškov in knjigarskih procenot, pravni lastnik zaloge.

Pohištvo pa res ni bilo došti, ki ga je pravica prisodila kot pesnikovo lastnino: tu je bila le 50 krajcarjev vredna pisalna miza iz mehkega lesa, 1 forint ocenjena omara za spise, prav tako iz mehkega lesa in 4 stoli po 10 krajcarjev... Torej malo, ko malo!

Vendar pa je moralno biti precej prostorno stanovanje v Mayerjevi hiši, Mesto Št. 181, le bolje opremljeno!

Kje je torej bilo ostalo pohištvo in hišna oprema? Odgovor nam daje Lenka »pohišna je bila skoro vsa Katrina, tako da lahko rečemo, da je doktor pri njej stanoval, ne ona pri njem.«

Sicer pa je zadnjega pol leta tudi beda in vsakovrstno pomanjkanje trčalo na duri — in ne smemo zameriti ostareli in čudaški revi, če je kaj odpredala. Bila je tudi njej določena grenač usoda, do bratove smrti jesti z njim vred kruh siromaštva, v naslednjih letih pa se potikati od sorodnika do sorodnika... Ko pa je živel pri bratu, je bila vendarle za -ta višo-, ker je doktor vse njej prepustil!

Potem ni bilo nicesar vec, kar bi mogla pravica razglasiti za lastnino prvega deželnega advokata doktora Franceta Prešerna.

Pošlušnjmo drobno Lenko, ki jo ne-dovimo buri dedovalna strast, lastna ne-katerim Ribičem: »Vse je tista ženska (misli na Ano Jelovškovo) dobila, se mora da oni (= Tomo Zupan) ne vedo, ki je imel otroke z njo. Vse, kar je njegovega bilo, je bilo prodano, kar Katrinega bilo, je ostalo. 300 forintov je z bukvke potegnila, ta ženska. Dobila je precej, četudi se ve, licitirano bilo dober kup, pod kup! Katra je le to dobila, kar je bilo nje, druzega nič.« (Tomo Zupan ob tem rezonira: tudi briška stvar; za postrežnino, za žrtvovanje, za mladost, za življenje — ie to, druzega nič!)

Oče pesnikov, Simen, sestra Lenka in strici so dostikrat menili, da bi bilo bolje, če bi bil France duhoven ali pa »prefezar« — tako pa je bil advokat komaj dobré dve leti, je to vredno, kaj pa je to? se je Lenka hudovala še na svoji smrtni postelji, ko je pripovedovala Tomu Zupanu »črtice iz Prešernovega življenja in njegove sorodovine.«

Imovino pesnikovo, kolikor jo je sploh bilo, sta ocenila Ivan Okorn in Anton Ahčin, domaćina iz Kranja; drugi tudi oporočna priča Prešernova.

Katra je iz stanovanja v Kranju k bratu Juriju v St. Rupert na Korosko prinesla servis za kavo in posteljno pregrinjalo drugega nič — tako trdi Lenka.

Posteljo, ki jo je pesnik v Ljubljani kupil od Miha Kastelica, pri katerem je nekaj časa stanoval, je Katra še pred odselitvijo na Korosko, »basala« na Blejsko Dobravo. V njej je spala po bratovi smrti. Za posteljo, ki jo je France kupil od Kastelica, Lenka nima dobre besede, vneto zatrjuje, da ni bila iz zapuščene stričice Jožeta: »Moja majenga je, da je bila postelja nekdaj Kastelčeva, stric Jožef so vse druge sorte špampete imeli...«

Od kod pa vsi drugi kosi pohištva in opreme, ki jih je Tomo Zupan progasil in delno tudi dokumentalno za Prešernove? Omara s predali (predalnik), mizica, svečnik in milček za kavo? Predalnik je Katra dala (ali prodala) svoji nečakini Karatarini Vovk-Cernetovi; isto potrdilo izvirnosti velja tudi za mizico. Za svečnik s škarjam zaenkrat nji dokumentacijo, prav tako je ni za kavin milček (ki pa se sedaj nahaja v pesnikovi rojstni hiši v Vrbici). Dostil verjetno je, da je Katra delno že prej, weekakor pa po bratovi smrti večji del pohištva in opreme razdelila in razprodala. Drugega jih tako ni kazalo. Vendar pa je ob bratovi smrti imela še 30 forintov od denarja, ki ga je Francetu posiljal Jurij.

Kakšno usodo je doživel pesnikova zlasti žepna ura, smo že nadrobno popisali (glej Panoramo z dne 24. 10. 1864).

Hotel pa je to uro imeti za spomin brat Jurij, a je ni dobil, ker je je Prešeren vodil svojim otročiščom.

To so bila, reči, bili bi v suhoparnem jeku, aktivna, Pasiva, po domače dolgovni in razne obveznosti rajnikega pa naj pridejo na vrsto drugič.

(Nadaljevanje prihodnjic)
CRTOMIR ZOREC

ANEKDOTE

Prešernova sestra Lenka se je še v starosti dobro spominjala, kako jo je brat nekoč poučil: »Kadar boš katerega pravnik živel od oltarja, ne smeš pa kopati, trgovati ali opravljati kako rokodelstvo!«

Poredno ga zavrne Prešeren: »Pravijo, da je bil sam učeni sveti Pavel tudi dober tkač in s tem služil Israhil!« Resnejše pa je dodal: »Sicer pa se s tožbo ne žemem zase, hočem le pomagati revnim ljudem.«

Ko se je Prešeren odpravil v službo, mu je mati naročala: »H kasi pa ne smej priti, dñaria ti zelo mučaš in ko bi bile faljeno za te.« — C. Z.

Prešeren ni imel glasu za petje, ni imel stime za to. Mati njegova in brat Jurij pa sta znala lepo peti. In ko je Jurij novo mašo bral, je ganjeni mati vzkliknila: Lej, France, kako bi bilo fletno, ko bi bil še ti duhoven! France pa šeprav materi nazaj: »Ja, mati, kako pa bi mogel novo mašo peti, ko peti nič ne znam!«

»Saj smo vsi glih,« je rekel Prešeren vsakokrat, če se je kdaj previsoko nosil.

Katra je po bratovi smrti pravila Lenki, kako hudo je bilo včasih doktorju če ni imel denarja. Da je prisel nekoč v hišo berač in prosil za en krajcar. »Ganimam,« je rekel France. »No, to ste pa res prav gospod, ko še enega krajcarja nimate,« je bevknil berač v sel.

Kako si je Katra Copovo smrt tolmačila, zvemo iz njenih originalnih besed: »Dohtar ni znal prav nič platiti, Cop je pa znal. V smrti hiteč, je Cop hotel dohdati s seboj imeti. Pa France ni časa imel, je imel veliko za pisati. Cop je bil namenjen k neki grofovski hčeri iti snabit. In prav zato je neki šel kopat se, da bi se bil prav spučal in poštil, potem bi šel pa snubit.«

Neprecenljivi burmanski dragulj

Dragulj SHWE DAGON

Svetišče Angkor-Vat. Egiptovske piramide. Velike arhitekturne stvaritve starih civilizacij. Vsakdo ve zanje. Redki popotnik pa pozna Shwe Dagon. V Burmi je. Njegova mogočnost je dolga stoletja kraljuje nemiru pod seboj. Visok je 106 metrov. Telo je pokrito z nešteto zlatimi listi. Vrh — krona s pet tisoč diamanti. Je to kar samo razkošna zanimivost? Ne. Priča je. Priča o silni moči budizma, ki še vedno igra veliko vlogo v zgodovini Azije.

Burmanska meja je za nami. Letimo visoko nad bleščicimi rizervimi polji, ki se razprostirajo kolikor daleč seže oko. Njihov rob je rob Indijskega oceana. To sistematično omrežje umetno namakanih polj prekinjajo samo nešteta rečna korita, ki se začenjajo nekje na obzorju in se muhasto vijejo proti morju. Letalo izgublja višino in se obrne. Slepča svetloba rižišč, ki se kopljejo v soncu, izgine. Spuščajo se nad zelenilom, sredi katerega se blešči zlati šahovski kmet: Shwe Dagon.

BURMANSKI EIFLOV STOLP

V Rangunu smo, glavnem mestu Burme. To je država na indokitajskem polotoku, stisnjena med Indijo in Indijski ocean na eni strani ter Kitajsko, Laos in Siam na drugi. Reke in vzporedna pogorja so jo razbrazdala in jo napravila težko dostopno.

Zapustili smo letališče. Za nami ostajajo ljubični bungalovi, posejani v gozdličnih in gajih. Med njimi se lovijo poti, ki so prav take kot reke ob njih. Vse to pa ima svojega gospodarja. Edinstvenega. Mogočno pagodo Shwe Dagon. Na vsakem vogalu vstaja pred menoj njena pozlačena kupola, blešči se skozi nemirno zelenje dreves, ogleduje se v lužah, ki so ostale po zad-

njem dežju. In ko misliš, da si že mimo nje, se znova pojavi. Ne veš, da hodиш po cesti, ki ji ni konca, po cesti, ki obkroža to imponantno svetišče. Vse ceste, ki jih je zgradilo britansko vojaštvvo, se sekajo pravokotno. In ko se tako potepaš po mestu, se Shwe Dagon nenadoma skrije za strehami ali betonskimi zidovi. Misliš, da jo boš takoj spet zagledal. Toda ne vednol. To svetišče tu ni tisto, ki ga spet in spet želiš videti. Neko drugo je. Manjše, prav tako pozlačeno. Stoji sredi modernega dela mesta. To je pagoda Sulo. Zelo lepa je in častitljiva, toda pogled se ne ustavlja pogosto na njej, ne vzbuja radovednosti popotnika. Vsaj ne na tak način kot njena sestra. Vsakdo se rad najprej ustavi v Shwe Dagonu, največji pagodi na svetu. Brez pretiravanja jo imenuje Eiflov stolp Ranguna.

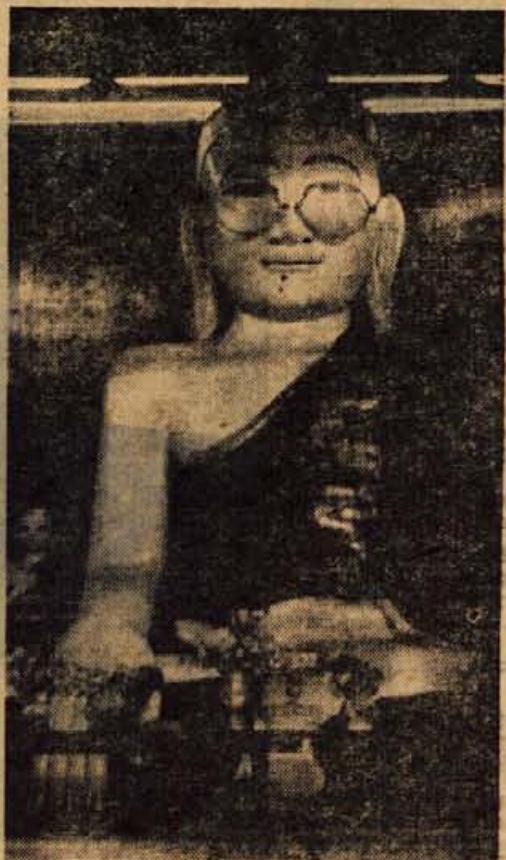
Pagoda ali stupa, kakor jo imenujejo Burmanci, je spomenik, sezidan na čast Bude. Vsa ogromna masa Shwe Dagona stoji na griču Singuttra, ki predstavlja zadnjo vzpetino v Pegu Yomasu, najjužnejši gorski verigë Burme. Nanj se je moč povzpeti s štirih strani. Zahodno pot so po angleški osvojiti leta 1852 zaprli in jo spet svečano odprli šele leta 1930. Te poti so pravzaprav pokrita stopnišča, ki vodijo na zgornjo ploščad, na kateri stoji pagoda. Legenda pri poveduje, da je bila zgraditveni svetišča poverjena dvema trgovcema iz kraljestva Mon Okkala, ki sta se po dolgem romanju v svete indijske budistične kraje, vrnila s šopom Budinih las.

BUDIN ZAKLAD

Svetinjo, ki sta jo prinesla trgovca, je bilo treba ljubosumno čuvati. Sicer bi se jim Buda maščeval. Sklenili so sezidati nad svojim rodnim mestom Okkalo (ki se je pozneje imenovalo Dagon, danes pa Rangun) pagodo, v kateri bi shranili neprecenljivi zaklad. To prvo svetišče je bilo visoko komaj devet metrov, skromno, sezidano verjetno iz opek. Postalo je znamenit kraj, kamor so se od vseh strani zgrinjale mnожice romarjev. Kralj Binnya U je leta 1362 sklenil povečati pagodo. Doseglja je višino 22 metrov. Kasneje so burmanski kralji imeli navado, da so jo takoj po osvojitvi prestola zopet zvišali ter jo prekrivali z zlatom in dragim kamenjem. Današnjo podobo ji je dala devetnajstletna kraljica Shinsawbu, kralj Sinbyushin Ava pa jo je leta 1774 dvignil do višine 106 metrov.

(Konec prihodnjic)

T. J.

11 metrov visoka buda z očali

Osrednji filmski klub in njegova obletnica

Nekje proti koncu februarja bo preteklo leto dnevi, odkar se je formirala skupina pod imenom Osrednji filmski klub. V pričetku je bila to skupina, ki je imela veliko volje in že več navdušenja, ni pa bilo »denarnega blagoslova«, da bi lahko izvedla svoj program. V mesecu dni se je razširila, postala dvajsetčlansko telo, ki je predelo živeti svoje življenje.

PRVI DINARJI

ali kako je delavska univerza odločno pripomogla k razvoju filmske vzgoje v Kranju. Klub si je naštrel Že v začetku zadal za osnovni nalog — filmsko vzgojo in ustvarjalno delo. Pod filmsko vzgojo je bilo mišljeno delo v klubih — tu naj bi pričeli s ciklusom predavanj o zgodovini in teoriji filma. Taka predavanja je potrebovala tudi delavska univerza. Ergo-X z dvainštiridesetimi predavanji na terenu in po nekaterih šolah, je klub prislužil 65.000 dinarjev. Klubaši so videli 16 mm kamero, zvedeli, da jo prodaja fotoklub in jo kupili obenem z delavsko univerzo. Takrat je bila misel o formiranju filmske službe pri delavski univerzi še živa. S tem je zaključeno prvo poglavje dela kluba. Za kratkim zapisom pa se skrivajo meseči trdega dela samoodgovodovanja predavateljev in predvsem — dober kolektiv. Za ilustracijo — vsak predavatelj je za svoje predavanje porabil, poleg priprav, še teden dni — večer za večerom — da je odpredaval po vseh krajinah. Takega pozrtvovanja je malo in škoda je, da ga ni.

SPRAJC SNEMA FILM, NE PLAČA DVORANE, KLUB PA GRE NA MORJE

ali nekaj zanimivosti o neki purgariji, ki je iz kolektiva naredila kaos, iz filmskega kluba pa KLUB KRIMINALCEV. Po seminarju v Radovljici, po vseh mogočih in nemogočih finančnih mahinacijah je klub dobil dnevnice za tri člane, na račun katerih je potem živelio pet ljudi, se je Sprajc (najzvestejši član) odločil za snemanje filma na temo PRAZNIK. Hotel je obdelati zavavo huliganov. Snemanje je trajalo dva dnevi. Posledice: 70 m posnetega in nerazvitega filma (pripravil ga je klub), pred nekaj dnevi plačana dvorana (dub gospodarstvenikov je grozil s tožbo) in dvanajst novih članov. To so bili nastopajoči v filmu. Sprajc je vzel znance, ki so ustrezaли zahtevam. In radi avtentičnosti so bili kar pravi. Potem pa smo šli vse na morje. V Premanturi pri Pulju je klub organiziral svoj seminar. Trajanje: 10 dni. Program: zgodovina, estetika in teorija filma — 8 ur dnevno. Udeležba: predavatelji in novi člani. Stroški po principu samofinanciranja — vsak je za osemurno poslušanje ali predavanje plačal po 7000 din, se pravil vse stroške. In naselili smo se pri počitniščarjih, poleg njihovega tabora. S tem pa se je pričel »VELIKI PROPAD«. Radi nekaj manjših napak, so se po Kranju bliskovito raznesle vesti o huliganih, ki »baje« ropajo in razgrajajo po Premanturi. »Veste, to so Kranjčani — filmski klub ali nekaj takega! Saj pravim, današnja mladina...« In medtem, ko so člani kluba ob žarkem soncu in modrem morju premlevali skrivnost filma, sedeč za primitivno mizo, na hrapavih leseni klopih, se je v Kranju pripravljala nevihta. Nič hudega sluteč so se vrnila. »Ja, kaj pa ste počeli tam dol, za božjo voljo? Ali ste res...?« In odprtih ust so fantje in dekleta poslušali »zgodbiče«. Najprej so se smeiali, potem razburjali, danes pa so za podobne stvari že neobčutili. Klub je s tem polagoma pričel propadati. Mamice so otrokom pričele prepovedovali delo v klubu, nezaupanje se je širilo in postal običaj in v delu kluba se je pričela kriza. Povod je namreč mlade ljubitelje filma pričakal pozdrav: »Pa ja ne tisti filmski klub, ki je bil v Premanturi?«

REVJA JUGOSLOVANSKEGA FILMA, 50.000 DINARJEV IN VELIKE POHVALE

ali kako je Svet Svobod občine Kranj pokazal več kot popolno razumevanje za težave kluba. V Ljubljani je bil v septembru 1964 mednarodni seminar za filmsko vzgojo. Osrednjemu filmskemu klubu iz Kranja so, kot najboljšemu v Sloveniji, od treh dni bivanja seminaristov, poverili program za celo popoldne večer filma. Klub se je odločil za Revijo jugoslovanskega dokumentarnega filma in za izlet na Bled. Stroški — 300.000 dinarjev. Od tega je klub uspel s trdim delom ob reviji zbrati 250.000 (računalni so na 350.000, pa je kranjska publike pokazala svoj pravi obraz — polprazno dvorano) ostalo pa je prispeval Svet Svobod občine Kranj. Vsi gostje med katerimi ni manjkalo znanih imen našega filma, so bili nad vsem navdušeni. Klub si je s tem zagotovil naslov najdržnejšega in organizacijsko najspodbujnejšega v okviru širše domovine. Pri vsem tem pa so še govorili: »TI, KAJ PA STE IMELI V PREMANTURI?«

FILMSKA SOLA, KRIZE IN FORMALNA USTANOVITEV

ali zadnje besede ob težavah. Članstvo kluba je počasi postajalo apatično ob monotonih sejah, na katerih so se pojavljali organizacijski problemi. Neustrezoči prostori pa so onemogočili razvoj prvega klubskega življenja in tako je kvaliteta dela vztrajno padala. Klub jo je reševal z uvedbo filmske šole, ki je s svojimi predavanji, kinotečnimi filmi in debatami nudila široke možnosti za pozivitev dela, za pestrejo vsebino. Na žalost se je stvar končala na polovici, ko je zaradi nesporazumov odpovedala sodelovanje delavska univerza. Klub sam ni imel sredstev za nadaljevanje in čaka na dotacijo, ki naj bi jo dobil v letosnjem letu. S tem se je stanje kluba dokončno poslabšalo. In potem so sestavili svoj statut in prišli so študentje, in vse kaže na bolje in menda bo ustanovni občni zbor danes teden. In takrat bo klub pravno ustanovljen in bo lahko dobil dotacijo in morda še svoje prostore. IN VERJETNO BO ZOPET KREPKO ZAGRABIL.

POGACNIK JOZE

VEČER FILMA

Klub kranjskih študentov, ki je dal pobudo za organiziranje večera filma, na katerem bi se srečali mladi ustvarjalci, je prireditev pripravil in jo bo tudi izvedel več ali manj sam. Pri večeru ne gre za neki »kranjski festivalček«, ki naj bi se »vstavlil« v množico podobnih prireditv, ki so že postale pojem za NEKVALITETO. Ima povsem enako hotenje kot pred kratkim Večer poezije — seznaniti javnost z ustvarjalnostjo na področju filma in njihove ustvarjalce med seboj na podlagi njihvega dela. Tako bo ta mala prireditev dobila novo dimenzijo, dimenzijo ustvarjalnega srečanja.

To pa je samo ena izmed kvalitet, ki jo prinaša večer filma. Druga, pomembnejša, je iskanje novih izraznih oblik, novega izražanja. Tako bo Marko Pogačnik predstavil dve deli — OKO 1 in OKO 2 — v povsem novi tehnični, ki delno spominja na McLarenovo tehnično risanje na filmski trak, čeprav veliko bolj teži k novi obliki

abstraktne slike. VEDETI Marjana Cigliča je prav tako iskanje nove vsebine v preokretu, ceprav mu najbolj primanjkuje utemeljitve v okolju in dogajanju in mu lahko očitamo prenaranost simbolike. Naško Križnar je ob vsem tem najbolj ploden. Na večeru se bo predstavil z devetimi deli, med njimi je publiki najbolj znana NADSTAVBA — zelo uspela na zveznem festivalu amaterskega filma v Ljubljani. I. G. Plamen, o njegovem delu mi ni znano ničesar, bo predstavil ČAKAOČ NA GADOTA in POVABILO NA PLES. Gleda pa njegova dela, ki jih je prispeval za Večer poezije, pa lahko pričakujemo moderen izraz s hotenjem po iskanju in zato tudi usmeritev v smeri filma-resnice. Biserka Komac nastopa z dokaj konvencionalno temo IZLET, sam pa bom predstavil 35 MINUT Z LJUDMI, poizkus izražanja v tehniki kolaza (lepiljenke), ki pri nas ni dovolj izrabljena, čeprav nudi široke možnosti izražanja.

POGACNIK JOZE

Silhueta v snegu — Prizor iz filma Naški Križarji

»Kar pustite ga, naj gre,« je dejal komisar in namignil Hackittu, naj izgine.

»Ta ni Carovnika nikdar videl,« je dejal Blis, ko je Hackitt odšel.

Walford je odkimal z glavo. »Ne soglašam s tem! Po njegovem obnašanju bi mogli sklepati, da govorji resnico. Ali je Meister tu?«

»Da, Sir — v čakalnici je,« je odvrnil Alan.

22

Nekaj sekund nato je stopil v sobo — Maurice Meister, ravno tako vlijeden kot vedno, vendar pa nekoliko v zadregi. Ko je stopil v sobo, je najprej zelo opazno pogledal na uro, potem pa si ogledal vse, ki so bili v sobi, drugega za drugim.

»Sodim, da gre tu za pomoto,« je dejal, »misli sem, da bi rad predsednik govoril z menom.«

»Že, že, toda, ker je oboič, ga nadomestujem jaz.«

»Naročen sem bil za poldvanajsto uro, zdaj pa je — pogledai je na uro — dvanajst in devetinštirideset minut. Pred policijskim sodiščem v Greenwichu moram braniti neko zadevo. Kdo ve, kaj se bo zgodil ubogemu revčku, če me ne bo tam.«

»Zal mi je, da ste moralni čakati,« se je hladno oprostil komisar. »Prosim, sedite!«

Meister je položil palico in klobuk na mizo in sedel. Pri tem je pogledal Blisa.

»Tako znan je se mi zdite,« je pripomnil.

»Ime mi je Blis,« je dejal detektiv.

Moža sta se spogledala.

To je bil torej Blis. Meister je povesil pogled pred izzivalnimi Blisovimi očmi.

21

Čarovnik

»Obžalujem — mislil sem, da sem vas poznal. Meister je začel släčiti rokavice.

»Ali ni nekaj nenavadnega kazenskega zagovornika na kraljevem sodišču vabiti v Scotland Yard?« je vprašal. Komisar se je udobno naslonil v svojem stolu. Imel je opravka že z dokaj bolj prebrisanimi ljudimi kot je bil Maurice Meister.

»Torej, Mr. Meister, povabil sem vas, ker bi rad odkrito govoril z vami.«

Med Meistrovimi obrvi se je pojavila gaba. »Povabiti, je beseda, ki je nimam rad, Mr. Walford.«

»Polkovnik Walford,« je pripomnil Wembury.

Polkovnik je vzel v roko blok in prebral nekaj vrstic. »Mr. Meister,« je začel, »vi ste kazenski zagovornik, ki ima v Deptfordu veliko klientelo.«

Meister je prikimal.

»Na vsem jugu Londona ni tatu, ki ne bi poznal Mr. Meistra iz Flanders-Lane. Znani ste kot branilec v brezupnih zadevah pa tudi — hm — kot dobrotnik.«

Meister je spet prikimal, kot da se hoče zahvaliti za poklon.

»Tat vloži in uide. Pozneje ga primejo, ukrazenih stvari ni mogoče najti — na video je brez sredstev. Pa vendar ga branite ne le pred policijskim sodiščem, temveč tudi pri Old Baileyju in razen tega najemate ranj še druge, najboljše advokate, poleg vegega pa podpirate še njegovo rodbino ves čas njegove kazni.«

»Iz golega človekojubja! Ali sem — ali sem sumljiv, ker — ker pomagam — tem nesrečnim ljudem? Nočem, da bi trpele žene, da bi trpeli nedolžni otroci zaradi grehov svojih očetov,« je dejal čednosino.

Blis je odšel iz sobe, Meister se je čudil in krčevito razmišljal o vzroku.

»O da, o tem sem prepričan,« je dejal polkovnik suho. »Mr. Meister nisem vas povabil.

da bi poslušal, koliko denarja razdelite vsak teden ali od kod prihaja ta denar. Tudi nočem omenjati, da tisti, ki poklicno občuje s kaznjenci, ve, kje so skrite ukradene stvari ali da prekupečuje z njimi.«

»To me veseli, polkovnik!« Meister se je otrezel zadrege in postal spet samozavesten. Nevarnost — smrtna nevarnost je bila blizu. Moral je ohraniti hladno glavo. »Ce bi mislili kaj takega, bi mi bilo zelo žal...«

»Rekel sem, da temu ni tako. Nisem radoven. Večkrat svojih klientov ne podpirate samo, temveč jih tudi nastavljate pri sebi?«

»Pomagam jim pač kakor vem in morem,« je priznal Meister.

Polkovnik ga je pozorno pogledal. »Ce ima kaznjenc na primer ljubko sestrico, jo nastavite pri sebi. Saj imate zdaj tajnico, neko gošpodično Lenley, ne?«

»Da.«

»Njen brat je bil obsojen na tri leta ječe na podlagi informacij, ki jih je policija prejela od vas.«

Meister je zmignil z rameni. »Bila je moja dolžnost. Nisem sicer brez napak, toda državljanska dolžnost mi je prva.«

»Pred dvema letoma,« je počasi nadaljeval Walford, »je imela predhodnico, deklico, ki so jo našli utopljeno v Temzi. Umolknil je kot da pričakuje odgovor. »Ali ste me razumeli?«

»Razumel sem. To je bilo nekaj žalostnega. Še nikoli v življenju nisem bil takoj nesrečen kot tedaj — nikdar. Nitri misliti ne morem več na to!«

»To deklo je bilo Gwenda Milton,« Walford je govoril preudarno. »Sestra Henrika Arturja

»Pri razpravi o tem ni bilo govora. To ve le Scotland Yard in — Henrik Milton...«

Maurice Meister se je nasmehnil. »Kako pa more vedeti, ko pa je mrtev. Umri je v Avstraliji.«

Nastala je tišina, potem pa je rekel Walford: »Carovnik je živ — in je tu!«

Meister je planil pokonci, celo njegove ustnice so bile brez barve.

23

Iz Maurice Meistrovih oči je žarel strah.

»Carovnik je tu? Mislite to resno?«

Komisar je pokimal. »Ponavljam — živ je in je tu.«

»Saj to je nemogoče! Kako bi si upal vrnil se, ko visi nad njegovo glavo smrtna odsodba? Carovnik! Prestrashili bi me radi! Ha, ha! Silki se je k smehu. »To je ena vaših malih šal, polkovnik!«

»Tu je — govoriti sem hotel z vami, da bi vas opozoril na to.«

»Cemu me opozarjati?« je dejal Meister. »Nekdar v življenju ga nisem videl, saj niti tege ne vem, kakšen je. Poznal sem dekle, s katereim je hodil — z neko Američanko. Kje je? Kjer je ona, tam je tudi on!«

»V Londonu je — in v tem trenutku v tem poslopu.«

Meister je široko razpri oči. »Tu? Carovnik bi si ne upal!« Nato pa je srdo nadaljeval: »Ce veste, da je v Londonu, zakaj ga ne primeste? Ta človek je blazen! Cemu pa ste tu? Zato, da bi varovali ljudi — da bi mene ščitili! Ali ga

ne morete zgrabit? Ali mu ne morete povedati, da ne vem nič o njegovi sestri, da sem ji bil kot oče? Wembury, saj vi veste, da nimam nič opraviti s smrto tega dekleta!«

Obrnil se je k Alanu.

»O tem ne vem nič,« je mrzlo odvrnil detektiv. »Vem le to, da bom, če se pripeti Mary Lenleyevi, kaj žalega...«

»Ne grozite mi!« je vzklknil Meister.

»Ne vem, kaj ženske najdejo na vas. Na zelo slabem glasu ste.«

Meistru so se tresle ustnice. »Laži, se več laži! Ta izvržek trga značaj moža na koščke. No, bilo so ženske — saj to je naravno. Svetski moški smo, ne pa puščavnik! Carovnik — Spet se je silil k smehu. »Eh, dajte no, nekdo vas je imel za norca. Mislite, da bi jaz ničesar ne zvedel. V Deptfordu še ptič ne vzleti, da bi jaz ne vedel za to. Kdo pa ga je videl?«

»Meister, opozoril sem vas!« je dejal Walford in pritisnil na gumb. »Od zdaj naprej bomo varšiško opazovali. Na vaših oknih si dajte vstaviti železne mreže, ne puščajte, ko se znoči, nikogar v hišo, in jo ponoči zapuščajte samo v spremstvu policijskega uradnika.« — V tem hipu je vstopil Blis. — »Blis, mislim, da bo Mr. Meister potreboval kako stražo. Izročam ga vam v varstvo. Čuvajte nad njim kot oče!«

Temne detektivove oči so se uprele v advokata, ko je vstajal. »Tistega dne, ko ga boste pribili, bom plačal za slike policistov tisoč funkov,« je zagotavljal Meister.

»Tako nujno ne potrebujemo vašega denarja. To bi bilo vse. Ni moja stvar obsojati kogarkoli. Nevarno igro igrate. Zaradi svojega poklicke ste v prednosti pred drugimi prekupečevalci z ukradenim blagom.«

Prekupečevalci! To besedo je Meister najbolj sovražil. »Prekupečevalci? Mislim, da se ne zavedate prav, kaj pravite.«

»O, prav dobro se zavedam! Pozdravljeni!«

RADIJSKI SPORED

VELJA OD 6. FEBRUARJA DO 12. FEBRUARJA 1965

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.15, 6., 7., 8., 10., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30. — Ob nedeljah pa ob 6.05, 7., 9., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30.

SOBOTA, 6. februar

8.05 Pojeta Zenski vokalni kvartet in Fanti na vasi — 8.25 Zabavne melodije — 8.55 Radijska šola za nižjo stopnjo — 9.25 Mladi glasbeniki Zavoda za glasbo in baletno izobraževanje — 9.45 Četr ure z pevko Katjo Levstik — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Čez hrib in dol — 12.30 Petje in instrumentalne igre domačih mojstrov — 13.30 Priporočajo vam — 14.15 Iz oper — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.50 KUD »Enakost« iz Kranja — 16.00 Več dan za vas — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Pesmi in spevi iz igre »Kostana« — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Izložbeno okno — 18.45 S knjižnega trga — 20.00 V soboto zvečer — 21.00 Zaplesite z nami — 22.30 Odaja za naše izseljence — 23.05 Za prijeten konec tedna

NEDELJA, 7. februar

6.00 Dobro jutro — 6.30 Na poiki za turiste — 7.40 Pogovor s poslušalci — 8.00 Ropatalo in ptice — pripoveduje Slavko Jan — 8.30 Iz albuma skladb za mladino — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo I. — 10.00 Se pomnite tovarisi — 10.30 Pesni berbe in dela — 10.40 Nedeljski dopoldanski koncert lahke glasbe — 11.40 Nedeljska reportaža — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo II. — 13.30 Za našo vas — 13.50 Na kmečki peči — 14.00 Dancs popoldna — 16.00 Humoreska tega tedna — 17.05 Majhen operni koncert — 17.30 Radijska igra — 18.30 Glasbene razglednice — 20.00 Nepozabni trenutki — 19.05 Naš nedeljski sestanek — 21.30 Iz slovenske simfonične glasbe — 22.10 Melodije za lahko noč — 23.05 Komorna glasba primorskih skladateljev

PONEDELJEK, 8. febr.

8.05 Jutranji zabavni zvoki — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.10 Zaplesimo in zapojmo — 9.25 Iz narodne zekladnice — 9.45 Pisan orkestralni intermezzo — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.30 Virtuoze skladbe za razne instrumente — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Znamenite operne atrje — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.30 Pol ure z zabavnim orkestrom Les Baxter — 16.00 Več dan za vas — 17.05 Glasbena križanka — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu

— 18.15 Zvočni razgledi — 18.45 Narava in človek — 18.55 Glasbene razglednice — 20.00 Nocoj ob 20.00 — 20.30 Koncert ansambla »Slavko Oster« — 22.10 S popevkami po svetu — 23.05 Literarni nočturno — 23.15 Jazz orkestri vam igrajo

TOREK, 9. februar

8.05 Vaški kvintet in trio Dorka Skobrneta — 8.25 Od melodije do melodije — 9.25 Odломek iz opere »Boris Godunov« — 9.45 Četr ure z orkestrom Kurt Edelhagen — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Narodne v duetu — 12.28 Priporočajo vam — 14.05 Radijska šola za višjo stopnjo — 14.35 Pet minut za novo pesmico — 15.30 Vtorek na svidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Predstavljamo vam jugoslovanske ansamble — 18.45 Na mednarodnih križpotnih — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Majhen recital hornista — 20.20 Radijska igra — 21.20 Serenatni veter — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Nočni koncert z deli jugoslovanskih skladateljev

SREDA, 10. februar

8.05 Glasbena matinica — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.25 Domače pesmi in napevi — 9.45 Predstavljamo vam pianista Alfreda Niemana — 10.15 Melodije za razvedrilo — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Pred domačo hišo — 12.30 Poje sopranička Zinka Kunc — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — 14.35 Kaj in kako pojo mladi pevci pri nas in po svetu — 15.30 Dalmatinske, makedonske in slovenske narodne pesmi — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Glasba iz novega sveta — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Iz fonoteka radija Kopar — 18.45 Naš razgovor — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Češki pevci pojo — 20.20 Tako opjo in igralo v Bubreški — 20.40 Tristan in Izolda — opera — 22.10 Plesni orkestri in zabavni zbori — 23.05 Literarni nočturno — 23.15 Jazz s plošč

CETRTEK, 11. februar

8.05 Jutranji zabavni zvoki — 8.55 Radijska šola za višjo stopnjo — 9.25 Butalci — 9.45 Glasbena pravljica — 10.45 ZIVLJENJE ZA RUT ob 16. in 20. uri

mele — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Igrajo vam — 12.30 Bačiči kvatči — 12.30 Bačiči intermezzo — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Poleure z ansamblom mariborske opere — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.30 Pihalna godba RTV — 16.40 Literarni sprechod — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Turistična oddaja — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Odskočna deka — 18.45 Jezikovni pogovori — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napovedov — 21.00 Izročilo XX. stoletja — 22.10 S popevkami po kontinentih — 23.05 Večer Richarda Straussa

PETEK, 12. februar

8.05 Suite in divertimento — 8.35 Za vsakogar nekaj — 8.55 Pionirski tečnik — 9.25 Pihalna godba Yves Bouvard — 9.35 Pet minut za nove pesmico — 10.15 Nekaj novih posnetkov Komornega zabora RTV Ljubljana — 10.35 Novo na knjižni polici — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Nimaš prednosti — 12.05 Radijska kmečka univerza — 12.15 Opoldanski domači pelemele — 12.30 Odломki iz opere »Nikola Subić Zrinjski« — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — 14.35 Kotiček za ansambelsko glasbo — 15.25 Napotki za turiste — 15.30 Narodne iz angleškega otoka — 15.45 Novo v znanosti — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Petkov simfonični koncert — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Revija naših pevcev zabavne glasbe — 18.45 Kulturna kronika — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Zvočni mozaik — 20.30 Tedenski zunanjopolitični pregled — 20.40 Neznanji Verdi — 21.15 Odaja o morju in pomorščakih — 22.10 Za ljubitelje jazza — 23.05 Literarni nočturno — 23.15 Nočni obisk pri starih čeških mojstribih.

K I N O

Kranj »CENTER«

6. februarja amer. barvni film PREPOVEDANE STRASTI ob 15.30, 17.30 in 20.10 uri, premiera amer. filma PATROLA SMRTI ob 22.30 uri

7. februarja amer. barvni CS film PREPOVEDANE STRASTI ob 10. in 19. uri, amer. film PATROLA SMRTI ob 13. uri, jug. film NA MESTO, DRZAVLJAN POKORNI ob 15. in 17. in 19. uri, premiera ang. filma ZIVLJENJE ZA RUT ob 21.20

8. februarja ang. film ZIVLJENJE ZA RUT ob 16. in 20. uri

9. februarja ang. film ZIVLJENJE ZA RUT ob 16. in 18. in 20. uri

10. februarja ang. film ZIVLJENJE ZA RUT ob 16. in 18. in 20. uri

Kranj »STORZIC«

6. februarja jug. film NA MESTO, DRZAVLJAN POKORNI ob 16. in 18. in 20. uri

7. februarja amer. barvni CS film PREPOVEDANE STRASTI ob 13.40 in 16. uri, jug. film NA MESTO, DRZAVLJAN POKORNI ob 18.20 uri, amer. barvni CS film MERYLIN MONROE ob 20.20

8. februarja premiera češ. filma SMRT SE IMENUJE ENGELHEN ob 16. in 18. in 20. uri

9. februarja amer. film FRA DIAVOLO ob 16. in 18. in 20. ur

10. februarja amer. film FRA DIAVOLO ob 16. in 18. in 20. uri

11. februarja amer. film PATROLA SMRTI ob 19. uri

Kropa

6. februarja amer. barvni film CRNI NAREDNIK ob 20. uri

7. februarja amer. barvni film CRNI NAREDNIK ob 17.30 in 19.30

Cerknje »KRVAVEC«

8. februarja amer. barvni CS film BAGDADSKI TAT ob 19. uri

7. februarja amer. barvni CS film BAGDADSKI TAT ob 16. in 19. uri

Podbrezje

6. februarja mehiški barvni film NEVIHTA NAD MEHIKO ob 19. uri

7. februarja amer. film DAN ZA LEVE ob 19.30 uri

10. februarja ital. film DAN ZA LEVE ob 17.30 in 19.30

8. februarja nem. jug. film WINNETOU II. DEL ob 18. in 20. uri

7. februarja nem. jug. barv. CS film WINNETOU II. DEL ob 14. in 16. in 20. ur

8. februarja amer. film 30 LET SMEHA ob 18. uri in 10. uri dopoldne

9. februarja ital. film DAN ZA LEVE ob 19.30 uri

10. februarja ital. film DAN ZA LEVE ob 17.30 in 19.30

Jesenice »RADIO«

6. do 7. februarja ital. barvni film GOLIAT IN GIGANTI

8. februarja španski barvni film PRODAJALKA VLJOLIC

9. do 10. februarja jug. barvni film MARS NA DRIENO

11. do 12. februarja amer. barvni film VOHUN NA POVELJE

Zirovnica

6. februarja poljski film ZAKONSKI PREPIR

7. februarja francoski film MIKAVNA LAZNIVKA

10. februarja ital. barvni CS film GOLIAT IN GIGANTI

Dovje-Mojsstrana

6. februarja francoski film MIKAVNA LAZNIVKA

7. februarja poljski film ZAKONSKI PREPIR

11. februarja ital. barvni CS film GOLIAT IN GIGANTI

Koroška Bela

6. februarja amer. barvni CS film TARAS, SIN ATILE

8. februarja jug. barv. film MARS NA DRINO

Kranjska gora

6. februarja ital. barvni CS film TARAS, SIN ATILE

7. februarja amer. barvni film VOHUN NA POVELJE

11. februarja jug. barvni film MARS NA DRINO

PODART

6. februarja amer. film 30 LET SMEHA ob 19. uri

7. februarja nem. barvni film FREDI POD TUJIMI ZVEZZAMI ob 17. in 19. uri

RADOVLJICA

6. februarja nem. jug. film WINNETOU II. DEL ob 18. in 20. uri

7. februarja nem. jug. barv. CS film WINNETOU II. DEL ob 14. in 16. in 20. ur

8. februarja amer. film 30 LET SMEHA ob 18. uri in 10. uri dopoldne

9. februarja ital. film DAN ZA LEVE ob 19.30 uri

10. februarja ital. film DAN ZA LEVE ob 17.30 in 19.30

gledeališče

PRESERNOV
GLEDALISČE
V Kranju

NEDELJA, 8. februarja 1965
ob 10. uri URA PRAVLJIC

— 13. program, ob 16. uri za IZVEN Fulda: OGNJENIK — zadnja uprizoritev v Kranju

PONEDELJEK, 8. februarja

ob 18. uri STANU SE SVOJEGA SPOMNI, TRPI BREZ MIRU — v okviru Prejernovega tedna 1965 — vstop prost

Ko je tajnica obvestila svojega šefa Kuklikrulja, direktorja velikega koroskega cirkusa »Bambrbama« da se je prišel ponuditi v službo neki jugoslovanski umetnik, je starisnik takoj zavoljal priliko in prosilca nemudoma sprejel. Tisti umetniki z ostanom Karavank so vam bili tiči in če si jih znali prav reklamirati, so ti zelo uspešno polnili blagajno. Recimo tisti pritlikavec, s katerim je imel pred leti pogodbo, kako mu je že neki bilo ime? Aha, Standard so ga klicali. Nekaj tako majhnega direktor Kuklikrul svoj živ dan še ni videl! No, pa onegavi Birokrat, ki

po mesec dni, ne da bi ves čas prelizkušnje zaužil kaj drugega kot kako suho žemljivo na dan, vsak drugi dan pa kozarec kisle vode — za boljšo prebavo. Ali me sprejmeste, Herr Direktor?«

Direktor Kuklikrul ni mogel verjeti lastnemu aparatu za naglušne. Nejeverno je zmajal z glavo. V vsej svoji praksi še ni slišal kaj takega. Bujna domisljava mu je že slikala stekleno kabino, postavljeno v glavnem šotoru na častnem mestu poleg kleščev in divjo ženo in banje z monsko dekliko. Ves mrzličen sl je predstavljal, kako navdušeno občinstvo izbira izmed

dognali, da človek mnogo počasnejše bere kot misli. Med branjem se misli v prostem času »sprehajo« in zato pri nezanimivem branju kar rade hodijo svojo pot in rezultat tega je, da smo si slabo zapomnili prebrani tekst.

Pri današnjem pomanjkanju razpoložljivega časa smo torej dvakrat na izgubi: beremo prepočasi in ne zaposljujemo naših možganov ustreznò z njihovimi zmogljivostmi.

Kje je izhod iz te zagate? Naučimo se hitreje brati! Se enkrat hitreje. Ne. Večkrat hitreje, celo desetkrat hitreje!

Izurjen bralec prebere lahko 500 do 600 besed v minutni. Pokojni predsednik John Kennedy je bral s hitrostjo 1200 besed v minutni, kar so večkrat izmerili. Res je, da ima angleščina mnogo krajše besede, zato pa se sedanja merjenja omejijo vedno le na število besed in ne več na število črk.

Hitrejšega branja se naučimo v posebnih tečajih ali pa pri nas kar sami. Od branja posameznih besed se moramo priučiti, najprej branju skupine besed naenkrat in nato celi vrsti ter končno celim stavkom naenkrat. Za to je sicer potrebno precej vaje, toda uspeh nikoli ne izostane.

Hitro branje ima še eno dobro plat. Misli nimajo sedaj več prostega časa, ampak morajo intenzivno sodelovati. Tako smo se popolnoma skoncentrirali na branje in zaposlili vse naše umske sposobnosti. Ker se pri tem urijo naši možgani, razvijamo naš spomin, to pa nam v življenu lahko samo koristi.

Pri branju celih stavkov smo praktično že opustili stari sistem, kajti sedaj s pogledom zajamemo ves odstavek kot celoto, kar točno ustreza racionalnemu načinu branja. Seveda pa s preveliko hitrostjo ne moremo smiselnatačno zajeti celotne vsebine. Pomačamo si na ta način, da nevažne tekste preletimo z največjo hitrostjo, pri važnih pa zmanjšamo hitrost na mejo popolne razumljivosti, ki se nam hkrati kot celota vtisne v spomin.

Hitro branje ima pri vseh prednostih tudi senčno stran. V vsako branje se moramo vedno znova vžeti. Zgodi se nam podobno kot pri telovadbi, teku, plavanju itd. Šele po nekaj minutah dosežemo namreč maksimalno uvežbanost.

Intenzivno branje zato najlaže primerjamo z avtomobilskimi hitrostmi pri prestavah.

Prva prestava: temeljito, toda počasno branje;

druga prestava: hitrejše branje, posebno točno glavne misli in važne podrobnosti;

tretja prestava: celotni tekst preleteti in pri tem v hipu določiti, kateri tekst je treba temeljito prebrati in s kakšno hitrostjo.

Ce nam tak sistem branja uspe, potem smo ogromno napredovali in smo lahko ponosni na izvojeno zmago. Običajno pri tem nastopi še dobro delovno počutje, ki povečuje zdravo sožitje z našo delovno okolico.

Seveda pa tudi pri racionalnem branju ne smejo izostati običajni delovni pogoji kot so dobra razsvetlitev delovnega prostora, zdrava drža telesa in dihanje, ne preveč udoben stol, čimmanj motenj in posebno ropota ter končno nobenih duševnih pretresov in jeze.

Racionalno branje

Od inženirjev, tehnikov, zdravnikov, ekonomistov, novinarjev in ljudi podobnih poklicev terja poklicna praksa, da vsak dan preberejo veliko časopisov, revij, člankov, komentarjev, nasprotnih tiskanega in tipkatega materiala zaradi poklicne usmerjenosti, ki jih sili vsak dan znova, da ne zgube stik z napredkom in da so si »na tekočem« z vsemi svetovnimi ter domaćimi dogodki.

Od približno 10. leta starosti, ko smo se naučili gladko brati, se naša tehnika branja ni spremenila. Ne beremo posameznih črk niti zlogov, temveč se naše oči skoncentrirajo na posamezne besede oz. njihovo obliko in tako z večjo naglico hitimo od besede do besede. Morda se nam zatake le pri novih besedah in tujkah, pa še tod je večinoma vseeno, če smo besedo prav prebrali ali ne. Povprečni bralec s takim sistemom prebere v minutni 100 do 150 besed. Dober izvežban bralec pa celo 300 do 400 besed. Psihologi so

Televizija

SOBOTA — 6. februarja

RTV Ljubljana 17.05 Belobradka — predstava lutk — RTV Beograd 18.05 Predstavljamo vam pevko Anita Mezetovo — RTV Ljubljana 18.25 TV obzornik — RTV Beograd 18.45 Ime in prim — RTV Ljubljana 19.30 Vsako soboto, 19.45 Propagandna oddaja — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik — RTV Sarajevo 20.30 Glasbena oddaja — RTV Ljubljana 20.40 S kamerom po svetu — RTV Beograd 21.10 Humoristična oddaja — RTV Ljubljana 22.00 Serijski film, 22.50 TV obzornik

NEDELJA — 7. februarja

RTV Beograd 10.00 Kmetijska oddaja — RTV Zagreb 10.45 Mendov spored — RTV Ljubljana 11.30 Film za otroke, 18.00 Mladinski TV klub, 19.00 Svetnik — serijski film — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik — RTV Zagreb 20.45 Zabavno glasbena oddaja — RTV Beograd 21.45 poročila

PONEDELJEK — 8. februarja

RTV Ljubljana 16.40 Ruščana na TV, 17.10 Govorimo angleško — RTV Beograd 17.40 Francozi pri vas doma — RTV Zagreb 18.10 Risanke — RTV Ljubljana 18.25 Napoved in TV obzornik,

18.45 Sodobna raziskava tržišč — RTV Beograd 19.15 Tedenski športni pregled — RTV Ljubljana 19.45 Rezerviran čas — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik, 20.30 Biseri glasbene literature — RTV Ljubljana 20.40 Bolniška soba — TV drama, 21.40 Naš teleobjektiv, 22.05 TV obzornik

TOREK — 9. februarja

Ni sporeda!

SREDA — 10. februarja

RTV Ljubljana 16.10 Po horje — slalom moški, 17.40 Tik-tak — pravljica, 17.55 Pionirski TV studio, 18.25 Napoved in TV obzornik, 19.00 Kaledioskop — RTV rota, 19.45 V kinu bomo vi-

Beograd 19.15 Glasbeniki o deli — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik, 20.30 Narodna sebi in glasbi — RTV Ljubljana 19.45 Cik-cak — RTV glasba — RTV Ljubljana Beograd 20.00 TV dnevnik, 20.40 Cudni roparji in poet — 20.30 Lirika — RTV Zagreb 20.40 Zabavno-glasbena oddaja — RTV Ljubljana 21.40 Kulturna panorama, 22.20 TV obzornik

PETEK — 12. februarja

RTV Ljubljana 18.10 Medved skočec — Slikanica, 18.25 Napoved in TV obzornik — RTV Beograd 18.45 Rdeči signal — RTV Ljubljana 19.15 Sami so izbrali, 19.45 TV akcija — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik — RTV Beograd 20.30 Reportaža o Mostarju — RTV Zagreb 20.50 Magnetoskopski posnetek o umetnostnem drsanju — RTV Ljubljana 23.10 TV obzornik